Элим деб, юртим деб, ёниб яшаш керак

Туркистон

1925 йилдан чиқа бошлаган

ЎЗБЕКИСТОН ЁШЛАРИ «КАМОЛОТ» ЖАМҒАРМАСИ ГАЗЕТАСИ

1997 йил 6 Август Чоршанба.
№ 61 (14453)

Ўзбекистон - Ватаним маним

Тўлапберган Қайипберганов,
Ўзбекистон халқ ёзувчиси

Мустақиллик - инсонни қадрлашдир

Ўзбекистонимиз давлат мустақиллигини қўлга киритганига олти йил тўляпти. Бу - тарих учун жуда қисқа фурсат. Аммо ана шу қисқа фурсатда мамлакатимизда амалга оширилган ишларнинг кўлами бир неча ўн йилларга татигуликдир. Агар кўп йиллар мустамлака ҳолатида яшаганимизни инобатга олсак, истиқлол нашидаси биз учун янада қадрлироқ туюлади ва ундан кўнглимиз тоғдек кўтарилади.

Давлат мустақил бўлди. Аммо шўро ҳукумати етмиш йил мобайнида одамлар онгига михлаб ташлаган мафкуравий сарқитлардан халос бўлиш осон кечаётгани йўқ. Чунки биз ўзимизни, ўзлигимизни деярли унутган эдик. Қаёққа кетаётганимизни билмасдик. Дунёдаги мустақил давлатлар бизга «ёт унсур»дек кўринарди. «Нега улар коммунизм қуришни исташмайди?» деб таажжубланардик. Шукрки, энди қиёфасиз оломон сафида эмас, балки мустақил мамлакатнинг тўлақонли, онгли фуқароси сифатида жаҳонга назар солаётирмиз. Жаҳон ҳам бизга мустақил мамлакатнинг фуқаролари сифатида қарамоқда. Ўз юртимизда ўз қадримизни топяпмиз.

Инсон қадри тўғрисида ўйласам, «коммунизм даври»да рўй берган бир воқеа эсимга тушади. «Озодлик» радиосида Эдуард Кузнецов деган «диссидент» ёзувчи ишларди. У 80-йилларнинг бошларида собиқ Иттифоқ ҳудудидан бадарға этилган эди.

«Мегаполис-Экспресс» газетасининг 1990 йил 2 август сонида ана шу ёзувчи билан Феликс Медведев деган мухбирнинг суҳбати эълон қилинди. Суҳбат, умуман, кенг қамровли мавзуга бағишланган бўлиб, «диссидент» ёзувчи гап орасида СССРдаги айрим миллатларга менсимай қарашини билдириб қўйган эди. «Пахта иши», «ўзбеклар иши» муносабати билан уюштирилган бўҳтонлар ҳали ҳеч кимнинг эсидан чиқмаган бўлса керак. Марказда ўзбекларга қарши хуруж бошланган даврда Марказий Осиёнинг буюк ёзувчиси Чингиз Айтматов: «Европа уйғониши учун Византия қанчалик муҳим роль ўйнаган бўлса, Осиёнинг уйғониши учун ўзбеклар ҳам шунчалик муҳим роль ўйнаган!» деб ёзган эди...

Мустақиллик бизга инсон қадрини қайтариб берди. Президентимиз Ислом Каримов 1997 йилни «Инсон манфаатлари йили» деб бежиз эълон қилгани йўқ ва бундан беҳад қувондик.

Туркистон халқлари кўп йиллар давомида Россия империясининг ҳуқуқсиз қулларига айлантирилди. Давлатчилигимизнинг миллий анъаналари яксон этилди. Ижтимоий тафаккур ривожланишдан тўхтади: бизга тап-тайёр кўрсатмаларни тиқиштирдилар. Албатта, бу кўрсатмалар сўзсиз бажарилди. Ҳамма нарса «Марказда» ҳал этиларди. Шундай бўлгач, бош қотириб нима қилардик! Боз устига, ўйлайдиган бош «Марказга» ёқмасди...

Ҳозир том маънода янги давлат қуриляпти. Айни пайтда дунёқарашимиз ўзгаряпти, мустақиллик нечоғли азиз эканини тобора теранроқ англаб етяпмиз.

Ҳозирги ўтиш даврида турли-туман қийинчиликларга дуч келаётганимиз ҳам ҳеч кимга сир эмас. Лекин шуниси қувонарлики, мустақилликнинг асил самарасини кўряпмиз ва кўражакмиз! Мана шу ишончнинг ўзи бизга битмас-туганмас куч-қувват бераётир. Ахир, баҳодир ота-боболаримиз айнан мустақиллик учун азиз жонларини фидо этмаганлармиди? Биз уларнинг муқаддас руҳи поклари олдида қарздор эмасмизми?.. Улуғ мақсад йўлида қурбон бўлган ота-боболаримизнинг ҳаққи-ҳурмати учун, келгуси авлодларимиз мағрур, тўкин-фаровон яшашлари учун биз мустақиллигимизни авайлаб-асрашимиз ҳам қарз, ҳам фарздир.

Мустақиллик инсоннинг асил қадр-қимматини тиклайди. Ҳар бир инсон ўзининг имкониятларини тўла рўёбга чиқара оладиган қутлуғ даврда яшамоқдамиз. Имкониятлар мамлакати - мустақил Ўзбекистонга кўз тегмасин! У дунё тургунча турсин!

ЎзА

Ватан - она меҳри каби муқаддас. Ватан - қалбнинг мангу тириклиги. Ватанни севиш она замин саховатини англаш умрга мазмун бағишлайди. Ватан - бу шунчаки сўз эмас. Унинг туб моҳиятини англамоқ лозим. Шундагина ватансиз кимсаларнинг оҳу-фарёдларини тушуниб етасиз.

Ватанни севмоқ маънавий камолат босқичи. Инсон Оллоҳнинг неъмати, мўъжизавий хилқат сифатида ўзини қанчалик чуқур англаб борар экан, ватан ҳақидаги фикр ўйлари кенгая боради. унга нисбатан муносабат кескин ўзгаради. Фақат, комил инсон учунгина ватан саждагоҳ каби

ЮРТИМГА АТАЛГАН СЎЗ

Ватансиз одам саҳродаги адашган ғариб, сувсизлик, очликдан дармони қуриган ёлғиз кимса. Ўз ватанини севмоқлик иймонга хос, қолаверса ҳар бир муқаддас. Маънавий етук инсонгина ватаннинг ҳақиқий озодлиги, эрки учун жон фидо қила олиши мумкин. Зеро ватан мустақиллиги, унинг тен-

Дилдаги муқаддас туйғулар

глари ичида тенг озод бўлиши ҳақиқий орзу эди. Шоир айтганидек:

Олтин қафас ичра гар қизил гул битса,
Булбулга тикондек ошиён бўлмас эмиш.

Барчага таниш ушбу байтлар ватан соғинчини кўнглидан кечирган, унинг озодлигини армон қилган эркка ташна дилларнинг кўнгил нидоси. Ўзликни, ватанни англаш ҳисси бор бу сатрларда. "Ўзликни англаш исёндир", - дейди Камю.

Ватан ягона ! Унинг ҳар бир қарич ери муқаддас, она замин саховатли, у буюк яратувчи куч.

инсоннинг муқаддас бурчи. Ҳақиқий саодат ҳам киндик қонинг тўкилган сарҳадсиз ватаннинг буюк неъмат эканлигини ҳис этиб яшамоқ.

Ватандан айро яшамоқ оғир, зеро мол-дунё қанчалик бисёр бўлмасин, ватан туйғуси - муқаддас руҳ безовта қилаверади. Бу руҳий маънавий бўшлиқнинг дарди давосиз, изтироби изсиз, фарёди овозсиз тоғу-тошларга мунг каби сингиб кетади. Бу мунг туйғулар кураши жараёнида қалб сарчашмасидан қайнаб чиқиб шеърга айланади, оҳангга айланади:

Ғурбатда ғариб шодмон бўлмас эмиш,
Эл анга шафиқу меҳрибон бўлмас эмиш.

**Собир ДЎСТОВ,
Алишер Навоий номидаги Давлат адабиёт музейи ходими**

Иқтидорлилар - олтин хазина

ЭЗГУЛИККА ТИЛАКДОШМИЗ

Республика Киночилар уйида Президентимизнинг иқтидорли ёшларнинг чет элда таълим олишларини қўллаб-қувватлаш "Умид" жамғармаси грантлари совриндорларини тақдирлаш тантанаси бўлиб ўтди. Тантанани Ўзбекистон Республикаси Ташқи иқтисодий фаолият миллий банки раиси "Умид" жамғармаси раҳбари Рустам Азимов олиб борди.

Маълумки, мустақиллик туфайли йигит-қизларимизнинг хорижда билим олишларига кенг имконият яратилди. Бундан асосий мақсад эса мамлакатимизда ижтимоий-сиёсий, маънавий-иқтисодий ислоҳотларни амалга оширишда жаҳон андозалари даражасида билим олган заковатли, ҳар томонлама баркамол, Ватанга фидокорона хизмат қиладиган, ўз иқтидори билан она-юртни улуғлашга қодир истеъдодли ёш авлоддан халқ хўжалигининг устивор тармоқлари учун юксак малакали мутахассислар тайёрлашдир.

Юртбошимиз Ислом Каримовнинг "Умид" жамғармаси грантлари совриндорларига йўллаган табрик хатини Президентнинг Давлат маслаҳатчиси Ўткир Раҳматов ўқиб эшиттирди.

Жаҳоннинг энг нуфузли билим даргоҳларида таҳсил олиш бахтига сазовор бўлган йигит-қизларни илк қалдирғочларга қиёслаш мумкин. Ахир 2000 дан зиёд даъвогарлар орасидан энг иқтидорли, зукко 160 нафар ёш танлаб олинди-да!

Биринчи бўлиш эса ҳар кимга ҳам насиб этавермайди. Унинг шарафи, масъулияти ўзгача.

Тантанада сўзга чиққан Ўзбекистон Республикаси Фанлар Академиясининг президенти Тўхтамурод Жўраев, АҚШнинг юртимиздаги фавқулодда ва мухтор элчиси жаноб Стенли Эскудеро, Республика Халқ таълими вазири Жўра Йўлдошев ва бошқалар ана шулар ҳақида тўлқинланиб гапиришди.

Сўнгра совриндорларга "Умид" жамғармасининг сертификат - гувоҳномалари ҳамда юртбошимизнинг эсдалик совғаларини Бош вазир ўринбосари, Республика хотин-қизлар қўмитаси раиси Дилбар Ғуломова топширди.

Шунингдек, тантанада Президентнинг Давлат маслаҳатчиси Владимир Норов, республика Ташқи ишлар вазири Абдулазиз Комилов ҳамда хорижий мамлакатлар элчихоналарининг Ўзбекистондаги вакиллари иштирок этишди.

Тадбир ниҳоясида хорижда билим олиш бахтига муяссар бўлган ёшлар билан суҳбатлашдик.

Нилуфар РАШИДОВА:

- ***Сўнгги беш ой ҳаётимдаги энг оғир синовга ўхшади гўё. Энди эса тинимсиз изланишлар самарасини кўриб турибман. Ўзим Низомий номидаги Тошкент Давлат педагогика институтининг инглиз тили факультетида таҳсил оламан, "Умид" танловларидан ўтиб, Англияга ўқишга кетяпман.***

Дилдора АЗИМОВА:

- ***Ҳаяжонланганимдан нима дейишни ҳам билмайман. АҚШ университетига халқаро журналистика ихтисослиги бўйича ўқишга кетяпман...***

Ҳайдарали ЮНУСОВ:

Тошкентдаги Халқаро иқтисод ва дипломатия университетини битирдим. Лекин ҳозирги билимим билан чекланиб қолишни истамайман. Франциянинг Сорбонна университети қошидаги Париж сиёсий тадқиқотлар институтида ўз билимимни яна мустаҳкамлаб, она юртимга қайтмоқчиман.

Парвозга шайланаётган "Умид"нинг илк қалдирғочларига омад ва муваффақият тилаб қоламиз ! Зеро, Президентимиз жамғарма совриндорларига юборган табрикларида айтиб ўтганларидек, биз ҳам уларга истиқлол ва истиқбол йўлида сафарбар этиш учун қўйган дастлабки қадамларингиз зафарли, ҳаётингиз сермазмун бўлсин деб қоламиз.

**Назокат УСМОНОВА,
«ТУРКИСТОН» мухбири**

Мустақиллик обидалари

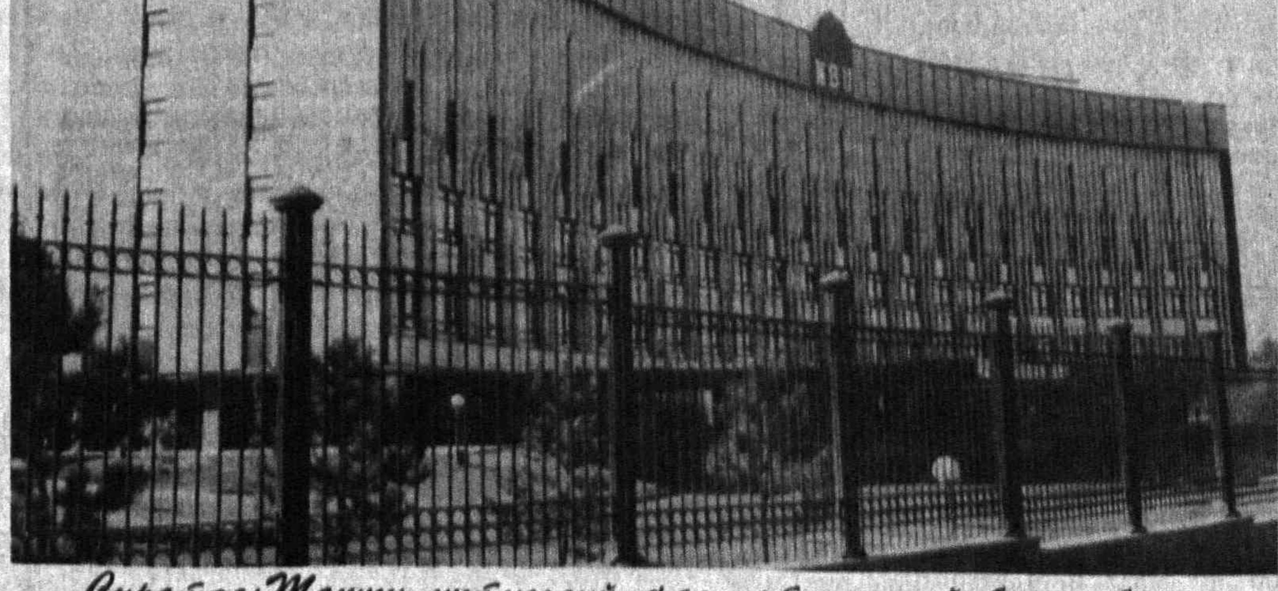

Суратда: Ташқи иқтисодий фаолият миллий банки биноси.

ҲАҚҚОНИЙ УСУЛ

Истиқлол биз ёшлар учун айниқса қутлуғ пой қадамли бўлди. Чунончи ҳукуматимиз раҳбарининг Ўзбекистон ёшларининг "Камолот", иқтидорли ёшларнинг хорижда билим олишларини қўллаб-қувватловчи "Умид" каби жамғармаларнинг таъсис этилиши ҳақидаги қарори фикримга оддийгина мисол бўла олади.

Республика Вазирлар Маҳкамасининг "1997-98 ўқув йилида Ўзбекистон Республикаси олий ўқув юртларига қабул тўғрисида"ги қарори биз ёшларга қаратилган эътиборнинг намунасидир.

Ўзим Сурхондарё вилоятидан келганман. Тошкент Давлат университетининг журналистика факультетига ўқишга кирмоқчиман.

Менимча тест усули энг ҳаққоний синов усули. Чунки унда абитуриентнинг билими имкон қадар кенгроқ намоён бўлади. Ҳа-я, яна бир жиҳати борки, тест таниш-билишчиликларга чек қўяди. Ҳақиқий билимга эга бўлган йигит-қизлар умидсизлик билан қайтмайдилар.

**Одилжон ИБРОҲИМОВ,
бўлғуси талаба**

ҚИСҚА САТРЛАРДА

Самарқанд вилоят ҳокимлиги мактаб ўқувчиларининг ёзги ва қишки формаларини тайёрлаш бўйича Самарқанд шаҳар мутасадди корхоналари ва моделлар уйи ўртасида "Энг яхши мактаб формаси" кўрик-танлови ўтказиш ҳақида қарор қабул қилди.

Шу сонга хабарлар

БИР ОҚШОМ

"Камолот" жамғармаси туман бўлими ходимлари тумандаги болалар оромгоҳларига йўл олар эканлар, ўз олдиларига бир қатор хайрли мақсадларни вазифа қилиб қўйдилар

Меҳмонлар "Гулхан" болалар оромгоҳларига етиб келганларида болалар тушки уйқудан сўнг "Қувноқ стартлар" мусобақасига ҳозирлик кўраётган эдилар. Тез орада спорт йўриқчиси Ф.Раҳмонов раҳбарлигида "Ниҳол" ва "Дўстлик" гуруҳлари ўртасида қизғин мусобақалар бошланиб, болаларнинг шодон қий-чуви авжига минди. Мусобақа сўнгида оромгоҳ бошлиғи Ҳ.Қодиров мусобақада "Ниҳол" гуруҳи ғолиб бўлганлигини айтди ҳамда оромгоҳга "Камолот" жамғармаси туман бўлими раиси Г.Абдуллаев, мутахассис Г.Абдукаримов, шоир Ҳамид Жалил ва "Табассум" радио эшиттириши адабий муҳаррири, истеъдодли хонанда Бахтиёр Раҳмоновлар ташриф буюрганларини маълум қилди. Сўнгра меҳмонларнинг таклифи билан ўғил болалар ўртасида турникда юқорига тортиниш ва шеърни ифодали ёд айтиш бўйича мусобақалар бўлиб ўтди. Йиғилганларни ижодкор ёшларнинг Абдулла Орипов шеърлари асосида қилган чиқишлари айниқса хушнуд этди. Жўшқин мушоира оромгоҳ директорининг таклифига кўра шоир Ҳамид Жалил билан учрашувга айланиб кетди.

Шоир ўз ижодидан намуналар ўқиб берди ҳамда болаларни қизиқтирган саволларга жавоб берди.

Истеъдодли хушовоз хонанда Бахтиёр Раҳмоновнинг Ватан, она тупроқ тўғрисидаги дилбар қўшиқлари учрашувга алоҳида файз бағишлади.

Кеча сўнгида "Камолот" жамғармаси туман бўлими раиси Г.Абдуллаев сўзга чиқиб, болаларга сиҳат-саломатлик, яхши кайфият тилади. Ўтказилган барча мусобақалар ғолиблари "Камолот" жамғармаси туман бўлимининг қимматбаҳо совғалари билан тақдирланди.

**Г.АБДУКАРИМОВ,
"Камолот" жамғармаси Бағдод туман бўлими мутахассиси**

КАСБГА ЙЎНАЛТИРИШ

Бухорода Республика ёшларининг "Камолот" жамғармаси шаҳар бўлими ҳамда Бухоро шаҳри ҳокимлиги меҳнат бўлими билан ҳамкорликда "Бўш ишчи жойи ва вакант ўринлар" ярмаркасини ўтказди.

Меҳнат ярмаркасида ўзига муносиб касб ахтариб юрган кўплаб йигит-қизлар иштирок этишди. Жумладан, 100 нафар йигит-қизга ҳуқуқий маслаҳат берилиб, рўйхатга олинди, 45 кишига эса касбини ўзгартириш мақсадида юридик кўрсатмалар берилди, 27 киши бевосита шу ернинг ўзида иш билан таъминланди.

Шунингдек, тадбирда 24 корхона ва 4 та ташкилот раҳбарлари қатнашди.

- Халқимизда хайрли ишнинг кечи йўқ, деган доно нақл бор, - дейди биз билан суҳбатда "Камолот" жамғармаси шаҳар бўлими раисининг муовини Собиржон Даминов, - зеро ёшларни бозор муносабатлари талабларига мос замонавий техника ва технологияларни ўргатиш, уларни касб эгаллашларига кўмаклашиш ҳамда фойдали меҳнатга жалб этиш ҳам бизнинг асосий вазифамиздир.

НОЗИМА

Лойиҳалар муҳокамаси

Мамлакатимизда таълим тизимини такомиллаштириш, Ватан равнақини таъминлайдиган ёш авлодни тарбиялаб вояга етказиш масалаларига жиддий эътибор берилмоқда. Бу борадаги муҳим қадамлардан бири Ўзбекистонда илк бор Кадрлар тайёрлаш бўйича Миллий дастур лойиҳасининг яратилганидир. Республика Олий Мажлисининг яқинда бўлиб ўтажак навбатдаги сессияси кун тартибига «Кадрлар тайёрлаш бўйича Миллий дастур» лойиҳаси ҳамда «Таълим тўғрисидаги Қонун» лойиҳаси киритилган. Шу кунларда мазкур лойиҳалар жойларда қизғин муҳокама этилмоқда.

4 август куни Юқори Чирчиқ тумани «Ийк ота» жамоа хўжалиги маданият саройида «Кадрлар тайёрлаш бўйича Миллий дастур» ва «Таълим тўғрисидаги Қонун» лойиҳаларининг муҳокамасига бағишланган йиғилиш бўлиб ўтди. Унда Тошкент вилоятидан сайланган Олий Мажлис депутатлари, Олий ва ўрта махсус таълим, Халқ таълими вазирликлари муассасалари раҳбарлари қатнашди.

Йиғилишни вилоят ҳокими Э.Рўзиев бошқарди.

Йиғилишда сўзга чиққан Республика Бош вазирининг ўринбосари А.Азизхўжаев, Олий Мажлиснинг фан, таълим, маданият ва спорт масалалари қўмитаси раиси ўринбосари П.Қодиров ва бошқалар Кадрлар тайёрлаш бўйича Миллий дастурни тайёрлаш ва уни ҳаётга татбиқ этиш, Таълим тўғрисидаги қонун лойиҳаси хусусида гапирдилар. Ушбу ҳужжатларни тайёрлашда мамлакатимизга хос жиҳатлар, миллий педагогикамиз анъаналари эътиборга олингани алоҳида таъкидланди. Дастур ва қонун лойҳаларини янада такомиллаштириш юзасидан таклифлар билдирилди.

Шу йил февраль ойида Республика Вазирлар Маҳкамасининг «Жаҳон адабиёти» журналини ташкил этиш тўғрисида» қарори чиққан эди. Президент Ислом Каримов имзо чеккан мазкур ҳужжатда журнал муассислари ва таҳририяти олдига халқимизни, айниқса келажагимиз ворислари - ёшлар дунёқарашини янада бойитиш, уларни умумбашарий қадриятлар, инсоният маънавий мероси дурдоналари, жаҳон адабиёти ва санъати намуналари билан таништириб бориш вазифаси қўйилганди.

Мамлакат зиёлилари, адабиёт ва санъат ихлосмандлари орзиқиб кутган кун келди: истиқлолимизнинг яна бир шарофати ўлароқ - «Жаҳон адабиёти» адабий-бадиий, ижтимоий публицистик журналининг илк сони ўқувчилар қўлига тегди.

Журнал мавзу жиҳатдан ранг-барангдир. Ундан асримизнинг буюк ёзувчиси Чингиз Айтматов ва таниқли қозоқ оқини Мухтор Шохоновнинг мулоқот тарзида ёзилган «Қояда қолган кўз ёшлар» китобидан боблар «Янги аср бўсағасидаги ўйлар» рукни остида эълон қилинган. Америка ёзувчиси Артур Хейлининг «Оқшом хабарлари» романи, француз адиби Албер Камюнинг «Исён ва санъат» эссеси, япон профессори Нориюки Такаянинг «Ўзбекистон ҳақида ўйлаганларим», иқтисод фанлари доктори Нурислом Тўхлиевнинг «Ўзгалар эътирофи» мақолалари, Чўлпоннинг ҳозиргача номаълум бўлган шеърлари, Пиримқул Қодировнинг «Она лочин видоси» мухтасар тарихий асари журналхонларда катта қизиқиш уйғотиши шубҳасиздир.

Республика Байналмилал маданият марказида Камолиддин Беҳзод номидаги Миллий санъат ва дизайн институтининг етакчи рассоми Анатолий Лигай асарларининг шахсий кўргазмаси очилди. Бу ерда бутун ҳаёти давомида инсон ва олам, турмуш ва онгнинг ўзаро алоқалари сирларини англаб етишга уринаётган рассомнинг ички дунёсини ифода этувчи етмишдан ортиқ асар намойиш қилинмоқда.

Корея Республикасининг Ўзбекистондаги Фавқулодда ва Мухтор элчиси жаноб Чо Енг Ха рассомни ижодий ҳаётидаги бу шарафли воқеа билан табриклаб, Анатолий Лигай асарларининг бу кўргазмаси мустақилликнинг олти йиллигини нишонлашга тайёргарлик кўраётган Ўзбекистонда миллий маданиятларнинг ҳар томонлама ривожланиши учун барча шарт-шароит яратилганини яна бир бор тасдиқлайди, деди. У келгусида ўзбекистонлик рассомнинг асарлари билан Жанубий Кореядаги тасвирий санъат ихлосмандлари ҳам танишиш имкониятига эга бўладилар, деб ишонч билдирди ва ўз юртида Ўзбекистонга, бу ерда яшаётган ватандошлари ижодига қизиқиш кучли эканини таъкидлади.

Республика Байналмилал маданият маркази директори Карим Расулов бу шахсий кўргазма корейсларнинг Ўзбекистонда яшай бошлаганининг олтмиш йиллигига бағишланган тадбирлар туркумидан биринчиси эканини қайд этиб, бундай кўргазмалар яхши анъанага айланажагини таъкидлади.

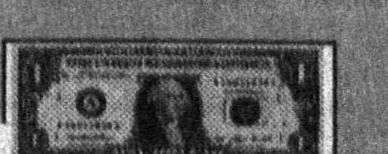

Ўзбекистон Республикаси Марказий банки 1997 йил 5 августдан бошлаб ҳисоб ва божхона тўловлари учун 1 АҚШ долларининг сўмга нисбатан қийматини 69 сўм 90 тийин миқдорида белгилади.

"ТУРКИСТОН" ва ЎзА мухбирлари хабаридан

"Камолот" — мустақиллик фарзанди

УЛУҒ БАЙРАМ АРАФАСИДА

Ёшлар республикамиз аҳолисининг қарийб 60 фоизини ташкил этади. Уларни тарбиялаш, ўқитиш, ижтимоий онгини шакллантириш, қудратли давлат тизимини юзага келтиришда "Камолот" жамғармаси тузилмаларининг ўз ўрни бор. Шу ҳақда республика ёшларининг "Камолот" жамғармаси Наманган вилоят бўлими раиси Икромжон ШАРОФИДДИНОВ мухбиримизга қуйидагиларни сўзлаб берди:

-- Республикамиз Истиқлолга эришганининг олти йиллик тўйини муносиб кутиб олиш учун ҳамма жойда алоҳида тайёргарлик кўрилаяпти. Ҳар бир соҳа кишилари бу муътабар санани ўз совғалари билан кутиб олишга аҳд қилишган. Жамғармамиз ташкил этилганига бир йилдан ошди. Тўғрисини айтсам, бу давр биз ёшлар ташкилоти учун чинакам ўрганиш, тикланиш ва мустаҳкамланиш йили бўлди. Ўз атрофимизга ёш навқирон кучларни бирлаштирдик. Уларни ишлаб чиқаришга даъват қилиш, истеъдоди ва куч ғайратини маънавий, моддий жиҳатдан рағбатлантириш, эл-юрт равнақига хизмат қиладиган, элим деб, юртим деб ёниб яшашга ўргатадиган бир қанча ибратли ишларни амалга ошириш ҳаракат йўналишимизнинг асосини ташкил этмоқда.

Республика Вазирлар Маҳкамасининг 1996 йил 31 майдаги № 207 сонли "Ўзбекистон Республикаси ёшларининг "Камолот" жамғармасини қўллаб-қувватлаш тўғрисидаги қарорида сўнг вилоят ҳокимининг заҳира фондидан 2 миллион сўм маблағ ажратилди. Кўрсатилаётган бу ғамхўрликларга жавобан жамғармамиз тадбиркорлик фаолиятини йўлга қўйиш, ишбилармон ёшлар ҳаракатини қўллаб-қувватлаш йўлидан бориб, ажратилган маблағлар эвазига 2 та кичик корхона, 2 та масъулияти чекланган жамият очилди. "УФК", "РАВНАҚ", "Камолот-Трайд-Бизнес" кичик корхоналари ҳамда "Кавсар ЛТД", "Идрок ЛТД" масъулияти чекланган жамиятлар шулар жумласидандир.

Ёшларни иш билан таъминлаш, бугунги учун янги ишчи ўринларни яратиш асосий мақсадимиздир. Бунинг учун ўтган йили жойларда "Меҳнат бозори" ташкил этилиб кўплаб ёшлар жамият учун фойдали иш ўринларига бириктирилди. Айниқса маиший хизмат шохобчаларининг аксарияти, шароити йўқлиги, маблағ, хомашё танқислиги туфайли ишламай қолганди. Жамғарма бўлимларига ана шундайлардан 42 тасини ўз олдига олди. Пировардида 200 нафар йигит-қиз иш билан таъминланди.

Ёшларни ижтимоий, иқтисодий ва ҳуқуқий жиҳатдан билимларини ошириш ташкилотимизнинг асосий вазифаларидан ҳисобланади. Шунинг учун жамғарма ташкил топган кунданоқ вилоят ёшлари ўртасида маънавий ва маданий мавзуларда бир қатор тадбирлар ўтказишни белгиладик. Ўтган йили май ойида вилоятимизда бўлиб ўтган анъанавий машрабхонлик муносабати билан ташкил этилган тантаналар давомида ижтимоий ҳимояга муҳтож бўлган 20 нафар йигит-қизнинг никоҳ тўйларини ўтказдик. Фан олимпиадаларида муваффақиятли қатнашган ўқувчилар ва уларнинг мураббийларининг қимматбаҳо эсдалик совға билан мукофотланди. Туркияда бўлиб ўтган халқаро фан олимпиадасида иштирок этиб ғолиблик шохсупасига кўтарилган 2 нафар ўқувчи ҳам "Камолот" диққат марказида бўлди.

Жамиятимиз негизи ҳисобланмиш ёш оилалар мустаҳкамлигини таъминлаш, асоссиз қўйди-чиқдиларнинг олдини олиш, намунали оилаларнинг ҳаётий тажрибаларини кенг тарғиб қилиш мақсадида ўтган йили август ойида "Оила-96" вилоят кўрик-танлови, сентябрь ойида эса "Оилам бахтим саодатим" мавзуида театрлаштирилган кеча ўтказилди.

Ёшларнинг маънавий камол топишида оммавий ахборот воситаларининг ўрни алоҳида назарга тушиб, жамғарма вилоят бўлими "Камолот" номли ёшлар газетасини таъсис этди. Айни вақтда у 3 минг нусхада чоп этилмоқда. Газетада асосан вилоят ёшларининг ҳаёти, турмуш тарзи, улар эришаётган ютуқлар ва олдида турган муаммолар ёритиб борилади. Шунингдек, вилоят телевидениеси ва радиосида "Ёшлик" студиялари ташкил этилиб улар орқали вилоят ёшлари ҳаёти мунтазам ёритиб келинмоқда.

Қилаётган ишларимиз имкониятларимиз олдида денгиздан томчи, холос. Республикамиз истиқлолининг 6 йиллиги яқинлашиб келаётган шу кунларда фаолиятимиз кўламини янада кенгайтиришга интилаётирмиз. Зеро ютуқларимиз улуғ байрам кунига аталган совғамиздир.

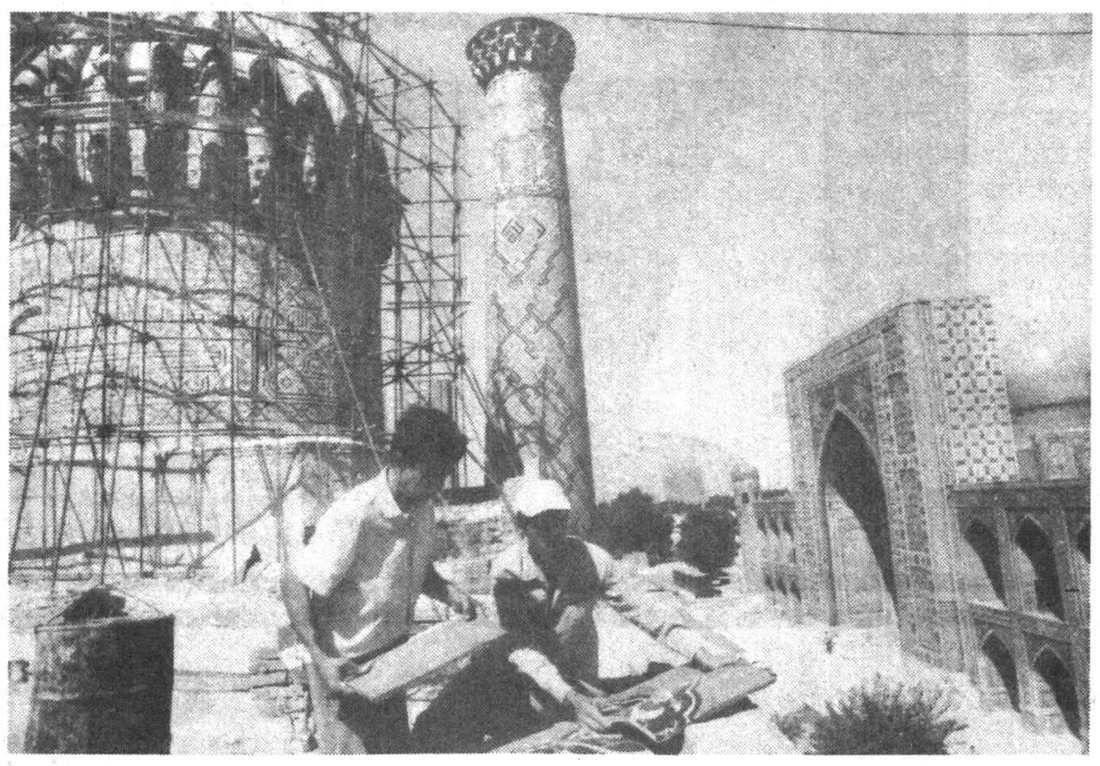

Фестивалга тайёргарлик қизғин

Самарқанд шаҳрида бўлиб ўтадиган «Шарқ тароналари» халқаро мусиқа фестивалига тайёргарлик тобора қизимоқда. Айни кунларда шаҳардаги мусиқа байрами тантаналари ўтказиладиган асосий майдонларда қурилиш ишлари давом этяпти.

Шаҳардаги театр майдони мусиқа байрами кунлари энг гавжум масканлардан бирига айланади. Шунинг учун бу ердаги бунёдкорлик ишларига алоҳида эътибор қаратилган. Шу кунгача майдонда 5 миллион сўмлик қурилиш-монтаж ишлари бажарилди.

Суратларда: Байрам тантаналари ўтказиладиган майдонларда ишлар қизғин бормоқда.

ЎзА.

Ҳозирги кунда Республикамизда "Камолот" ёшлар жамғармаси бир қанча хайрли ишларни амалга оширмоқда. Бу борада Тошкент шаҳар Собир Раҳимов туман бўлимида олиб борилаётган ишлар ҳам таҳсинга сазовордир. Бўлимда ёшлар билан алоқани мустаҳкамлаш мақсадида ташкилотлар, маҳаллалар, мактабларда кўплаб жамоатчилик марказлари тузилди. "Камолот" жамғармаси туман бўлими раиси Улуғбек Турғуновнинг фаолият бошлаганига ҳали унчалик кўп вақт бўлмаса-да, бир қанча ишларни амалга оширишда бош-қош бўлмоқда. Жумладан, йил бошидан тумандаги жамоат ташкилотларидаги марказлар, ички ишлар бўлимлари, халқ таълими

ЁШЛАР ТАЯНЧИ

бўлимлари билан бир йиллик тадбирлар ишлаб чиқилиб, ёшларнинг маънавий билимини, айниқса, уларнинг миллий қадриятларимизга, санъатга, шеъриятга бўлган қизиқишларини янада орттириш борасида илмий анжуманлар, семинарлар турли учрашувлар уюштирилмоқда.

Бу орқали эса тумандаги ёшларнинг изланишлари ўрганилиб борилаяпти. Хусусан талабалар шаҳарчасидаги маданият саройида ўтказилган "Ёшлар маънавиятида шеърият" мавзуидаги бадиий кеча, Наврўз байрами муносабати билан 100-махсус интернат мактабида байрам тадбирлари ўтказилиб, жамғарма бўлими қошида ташкил этилган "Мадад" гуруҳи томонидан концерт номерлари намойиш этилди. Булардан ташқари "Ҳамшира-97", "Шунқорлар" ҳарбий ўйинлари ва шу каби тадбирларга мунтазам равишда аҳамият берилаяпти. Янги тўгараклар ташкил этилган. "Уста ва шогирд" тўгараги халқ ҳунармандчилиги санъатининг нозик сирлари билан ёшларда қизиқиш уйғотмоқда.

Барчага маълум Республикамизда спорт, айниқса ёшлар саломатлигига катта эътибор берилмоқда. Бу борадаги ишлар ҳам улар эътиборидан четда қолаётгани йўқ.

Бу каби ишларнинг давоми сифатида, ёшларни иш билан таъминлаш, янги иш ўринларини ташкил қилиш мақсадида кичкина цех очилиш арафасида. Унга зарур жиҳозларни сотиб олиш учун Республика, шаҳар "Камолот" жамғармаси ўз ёрдамларини аямаяптилар.

Барча қилинган ишлар таҳлил қилиниб улар яна бир хайрли ишга қўл урдилар. Туман ёшларининг "Ёшлар овози" газетаси яқин кунларда ўқувчилар қўлига етиб боради. Бу газета орқали тумандаги барча ишлар кенг тарғиб қилинади.

Акбар АЛЛАМУРОДОВ

ОРОМГОҲ ОҒУШИДА

Саратон роса заптига олган пайтда шаҳардаги бетон уйларда, асфальт кўчаларда аҳвол қандай бўлишини тасвирлаб ўтишнинг ҳожати бўлмаса керак. Шундай пайтда тошдан тошга урилиб оқаётган сувнинг шовиллашию, майин ёқимли шабадани қўмсаб қоласиз-да. Сиз қўмсаётган худди ўша маскан Ғовасойдаги ўқувчи ёшлар ором олаётган "Ором"дир.

Сой устига қурилган каттакон темир кўприкдан ўтганимиздан сўнг ҳамроҳим, "Камолот" жамғармаси вилоят бўлими бош мутахассиси Бахтиёр Боймирзаев:

-- Атрофнинг гўзаллигини айтмайсизми, деди завқ билан. Бу ерда яна бир неча "Тонг", "Дўстлик" деб аталган оромгоҳлар жойлашган.

Шаҳардаги диққинафас муҳитдан халос бўлганимизга мамнун бўлиб, атрофга назар солдик. Бир ёқда чўмилиш ҳавзаси, спорт майдони, карусель, иккинчи томонда ётоқхона биноси. Атроф мевали дарахтлар — олма, ўрик, нок кабилар билан ўралган. Ўрик пишиғи ўтган шекиллик, унда-бунда аранг бир дона кўринади. Бироқ олма шохини кутаролмай ерга букилган. Майсалар устида қип-қизил олмалар думалашиб ётибди.

-- Мен Жавлонбек Жаҳонов, шу маскан директори бўламан, - дейди бизни қарши олган мулойим, қорамағиз киши. -- Ўтган ойда бу ерда 175 бола мириқиб дам олиб қайтди. Дастлаб ташкилий ишларда бироз қийналдик. Лекин Чустдаги "Ғовасой", "Каркидон" жамоа хўжаликларининг раислари дарров ёрдам бериб юборишди.

Сабзавот, мева, сут маҳсулотларини ўз вақтида олиб келиб бераяпмиз. Айниқса тухум, пишлоқ, сариёғ, шакар билан жуда яхши таъминлаяпмиз. Ҳар бир боланинг бир кунлик овқатланиш меъёри 140-145 сўмни ташкил этяпти.

Болалар билан танишдик. Наманган шаҳридаги 2-ўрта мактабнинг 3-синфида ўқийман, - дейди Феруза Дадамирзаева. Бу ерга келганимга уч кун бўлди. Бундай гўзал манзарали жойни кўрмаган эдим. Айниқса тоғларни яқиндан кўриб ҳайрон қолдим.

-- Мен Боймирзаева Наима Наманган шаҳридаги 45-мактабнинг 3-синфида ўқийман. Оромгоҳ менга жуда ёқди. Сой сувида дўстларим билан мириқиб чўмиляпмиз.

Хоналарни айланиб, болаларнинг дам олиши, ўйнаши, овқатланиши, сайр қилиши учун мўлжалланган ўринлар билан танишдик. Навбатчи ҳаким Фазилжон Тожиаҳмедов бошчилигида болалар саломатлигини назорат қилиш намунали йўлга қўйилган экан. Зарур дори-дармонлар ҳаммаси етарли,- дейди у. Биринчи навбат давомида биронта ҳам бола соғлиғидан шикоят қилгани йўқ.

-- Кечқурунлари дам олиш кечаси, дискотека, қизиқарли ўйинлар уюштираяпмиз, - дея суҳбатимизга қўшилди оромгоҳ бош етакчиси "Ўқитувчи -96" вилоят танлови ғолиби Чашминиса Абдуллаева. -- "Иқбол" кўрик-танлови, турли савол-жавоб кечалари, кўнгилочар тадбирлар ташкил этяпмиз. Ўзбекистон гандбол терма командаси бош мураббийси Иброҳим Содиқов раҳбарлигида қизиқарли спорт мусобақалари болаларни кундан кунга лагер ҳаётига қаттиқроқ боғлаб боряпти.

Ҳозирда "Тонг" деб номланаётган /аввалги "Восход"/ оромгоҳ бошлиғи Зиёдулло Толибоев бизни иккинчи навбат дам олиш мавсумининг очилиш маросимига таклиф этди. Бу ерда Юлдузхон Эргашева, Нафиса Раҳматуллаева, Қаҳҳоржон Мамажонов, Фарида Асадуллаева каби жонкуяр мураббийлар болаларнинг дам олиш кунларини мазмунли ўтказиш чораларини кўришаётган экан.

-- "Тонг"да ўтган ойда 190 нафар ўқувчи ёшлар дам олишди, дейди оромгоҳ бошлиғи Зиёдулло Толибоев. - Болаларнинг касал бўлиб қолмаслиги учун озиқ-овқатларнинг сифатли бўлишига эътибор бераяпмиз. Доимо қайнатилган сув ичишлари ташкил этилган. Сархил мевалардан компот қилиб бераяпмиз. Ҳаким Ботиржон Муллабоев овқатлар сифатини ҳамиша текшириб боради. Чуст туман машина трактор парки жамоаси ҳомийлик қилиб катта ёрдам кўрсатаяпти. Яқинда улар ошхонамиз учун 30 кишилик стол-стул келтириб беришди. Кўрсатилаётган бундай беминнат ғамхўрлик учун уларга ўз миннатдорчилигимизни билдирамиз.

Ушбу лагер ҳақида Давлатобод туманидаги 40-мактабнинг 7-синф ўқувчиси Муҳаммаджон Жўраев, қўқонлик Шавкатжон Сатторов, наманганлик Латифжон Нишонов, Расулжон Абдуллаев, Фаррухжон Зияев каби дам олувчилар ҳам жуда яхши фикр билдирдилар.

Оромгоҳларга қилган сафаримиз давомида бизга Чуст тумани "Камолот" жамғармаси раиси Шуҳрат Мамажонов, бош мутахассис Раҳматулло Зокировлар доимо ҳамроҳлик қилдилар. Ғовасойдаги мавжуд оромгоҳ бош етакчиларини таъминлашда, оромгоҳлар ўртасида ўзаро турли мусобақа, кўрик-танловлар ва кечалар ўтказишда уларнинг хизмати беқиёс эканлиги бизни қувонтирди.

М.АКМАЛОВ.

«Камолот» янгиликлари

"ТЎПОЛОНЧИЛАР" БЎСТОНЛИҚ БАҒРИДА

Тарбияси оғир болалар деганда унинг бош омили инсоннинг индивидуал ирсий мойиллигига боғлиқ деган тушунчалар ҳам бор. Лекин инсон табиатан тарбияси оғир ёки жиноятчи бўлиб туғилиши мумкинми? Агар статистикага эътибор берсак Республика Ички ишлар вазирлиги томонидан рўйхатга олинадиган болаларнинг кўпчилигининг тарбияси ташқи муҳит оқибатида издан чиққан. Бундайларнинг аксарияти ижтимоий муносабатларнинг қурбони бўларкан, яъни, ота-онаси ажрашган ёки спиртли ичимликка ружу қўйган, бетайинлиги ва бошқа сабабларга кўра топиш-тутишининг тайини йўқ кимсаларнинг, ўзлари аҳлоқан ва жиноятчиликка мойил одамларнинг фарзандлари экан. Демак инсоннинг жисмонан вояга етиши ва баркамол инсон бўлишида жамиятнинг ўрни муҳим аҳамият касб этади. Эҳтимол шунинг учун ўзбекларда бола тарбиясида етти маҳалла бош-қош деган ажойиб одат юзага келгандир. Не бўлганда ҳам халқимиз ва давлатимиз бу одатни ҳанузгача тарк этгани йўқ. Тарбияси издан чиққанлиги туфайли махсус рўйхатга олинган болаларнинг ёзги таътил мавсумини мароқли ўтказишлари учун Ёзги ҳарбий-спорт оромгоҳининг ташкил этилиши шу ҳаракатнинг бир кўринишидир. Бу маскан республика ёшлари "Камолот" жамғармаси, Тошкент шаҳар ҳокимлиги, Республика Ички ишлар вазирлиги саъй-ҳаракатлари билан ташкил этилган. Пойтахт ҳокимлиги бу хайрли ва зарур иш учун 4.281.698 сўм маблағ ажратди.

Яқинда шундай оромгоҳлар бутун республика бўйлаб ташкил этиш ва оромгоҳнинг ҳозирги фаолиятини таҳлил этиш мақсадида юқорида номи зикр этилган ташкилотлар вакиллари иштирокида Бўстонлиқ туманининг Оқтош қишлоғида жойлашган ҳарбий-спорт оромгоҳида семинар машғулот ўтказилди. Қизғин баҳс ва музокара сабаб бўлган ушбу анжуманда Республика ёшлари "Камолот" жамғармаси бошқаруви раиси ўринбосари К.Юсупов, Ўзбекистон республикаси ИИВ вояга етмаганлар билан ишлаш инспекцияси бошлиғи Д.Сафоев, Тошкент шаҳар ҳокимлигининг Вояга етмаган ёшлар билан ишлаш ҳайъатининг масъул ходими Н.Раҳимбоева, вилоятлар "Камолот" жамғармаси бошқаруви раиси ўринбосарлари, вилоятларнинг Вояга етмаганлар билан ишлаш инспекцияси нозирлари фаол қатнашиб фикр алмашдилар, оромгоҳ фаолияти билан яқиндан танишдилар.

Оромгоҳга 12 дан 16 ёшгача бўлган тарбияси оғир болалар қабул қилинаётир.

Суннат АЗЛАРОВ, "Туркистон" мухбири

"...БОШҚАСИНИ ТАН ОЛМАЙМАН"

Сурхондарё вилояти ихтисослаштирилган акционерлик тижорат "Пахта" банкининг бошқарувчиси Мўминжон Маҳмудов билан гурунг

Иқтисодиёт чорраҳаларида

--Юртимиз истиқлолининг 6 йиллиги байрамига ҳозирлик кўрилаётган айни пайтда иқтисод ҳақида бош қотириш биринчи даражали иш бўлиб қолди, - дейди Мўминжон Маҳмудов.

Сиз ёш, ғайратли ва ишчан ҳамкасбларим -- Саъдулла Жўраев, Ойбаҳор Шарипова, Абдурашид Каттақуловлар билан бир суҳбатлашинг. Улар шундай рақамларни келтиришадики бугунги кунда қишлоқ хўжалиги соҳасини юксалтириш учун дадил қадамлар ташланаётганлигига амин бўласиз. 1996 йилда 56 миллион сўмлик акциялар сотдик. 1997 йилда бу кўрсаткич 1,5 баравар ортади. Аввалари бундай қимматли қоғозларнинг ҳақиқатдан қимматлилиги хусусидаги гап одамларнинг тушига ҳам кирмас эди.

-- Энди-чи?

-- Ҳозирми? Э, нимасини айтасиз, зўр! Ёшлар моддий манфаатдорликни, дангал қилиб айтадиган бўлсак, жамоа чўнтагини ўйлайдиган бўлиб қолишди. (Лекин, айтиб қўяй, фақат тадбиркорлик, меҳнат ва ақл билан топилган ҳар бир тийин ҳақида гап кетаяпти. Бошқасини тан олмайман) Юқорида айтилган акциялар ҳисобига мўмайгина дивидент олган одамлар биздан жуда хурсанд бўлишди. Айрим корхона ва ташкилотлар жамоалари 150 фоиздан ошириб дивидент олишганда бу янгилик қанчалик наф келтиришини кўриб хурсанд бўлдим.

-- Туманларда аҳвол қандай? Балки...

-- Шўрчида Бекпўлат Ашуров деган ҳамкасбимиз ишлайди. У банкимизнинг шу тумандаги бўлимига ишга келди-ю оғиримиз енгил бўлди. Биринчидан, мижозлар билан ишлаш яхшиланди, иккинчидан, тадбиркорлик билан иш тутиб кўпроқ фойда олинишига эришилаётир. Бекпўлат ёш бўлсада кўпга бош бўлиш қобилиятини намойиш этмоқда.

-- Илгари вилоятда битта иккита банк бўлар эди. Эндиликда эса вилоят банкларининг сони ўнтадан ошиб кетди. Демак ҳақиқий, ижобий маънодаги рақобат пайдо бўлди. Эҳтимол, бу ўзига хос беллашувда ютиб чиқиш чоралари кўрилаётгандир?

-- Ютяпмиз ҳам. 1997 йилнинг дастлабки олти ойини яхши кўрсаткичлар билан якунладик. Биринчидан, рентабеллик ошди. Иккинчидан, мўлжалдагидан кўпроқ фойда олдик. Бунинг устига энг муҳим кўрсаткич-эмиссия даражаси белгиланганидан пасайганлиги кузатилди. Бу ютуқларимизнинг сири шундаки, вилоят ҳамда туман бўлимларига билимли, ёш мутахассисларни ишга жалб этдик. Улар замонавий ускуналар, аппаратлар ёрдамида ҳисоб-китоб ишларини намунали йўлга қўйишяпти.

Бу йил мижозларимиз сони янада ошиб кетди. Бу ижобий ҳолни таҳлил қиладиган бўлсак бугунги мижоз ҳисоб рақамини қайси банкда очишдан олдин ҳамма нарсани хомчўт қилиб кўради: агар чўнтаги, табиийки жамоа чўнтаги зарар кўрадиган бўлса, дарров этагини қоқиб кетиб қолади. Ана шундай, мижозлар етишмаслиги балоси хавф солмаслиги учун эса ҳар бир банк ишни пухта ташкил этмаса, аҳволи танг бўлиб қолиши тайин. Шу боис аввало компьютерларни, турли ҳисоб-китоб аппаратлари ва машиналарни сотиб олиш учун пулни аямадик. Айни пайтда бизда 150 та компьютердан унумли фойдаланиляпти. Банкимизнинг туман бўлимларида ишлаётган қарийб 100 нафарга яқин ёшлар турли ўқув юртлари сиртқи бўлимларининг талабаларидир. Биз уларнинг билим ҳамда тажрибасини ошириш учун зарур шарт-шароитларни яратиб бердик. Бир мисол, яқиндагина Қумқўрғон туманидан бир йигит 200 минг сўм пулни ташкилот ҳисобига ўтказиш учун келди. "Ака, ўн кунларда етиб борадими?" - деб сўради. Йўқ, жуда тез, ҳатто бугун ҳисоб рақамингизга тушади, дедим. У йигит ҳазиллашманг, деб чиқиб кетди. Шу одам денг икки соатдан сўнг менга қўнғироқ қилаяпти: "Ака, барака топинг, ҳисоб рақамимизга ўтказилган маблағ мендан бир соат олдин етиб келибди".

-- Одамлар хурсанд бўлса, бундан ортиқ бахт борми?

-- Албатта. Тўғри, ишимиз осон эмас. Шу сабабли жойларга уддабуррон, билимли ёшларни ишга тайинлаяпмиз. Холли Хўжанов, Олломурод Норқобилов, Чори Маматқулов, Тожимурод Самадов, Турғун Сатторов сингари фидойи касбдошларим яхши ишлаётганликлари учун мижозлар кўпайиб боряпти.

-- Жамоанинг чўнтаги -- ҳисоб рақами бой бўлиши яна нималарга боғлиқ?

-- Аввало, ҳар бир жамоа етакчисининг уддабуронлиги ва ишчанлигига боғлиқ. Ишонмасангиз буни Панжи Раҳмонқулов, Омон Жўрақулов, Раҳим Насриддинов, Барот Оллохоновлардан бир сўраб, суриштириб кўринг. Улар етакчилик қилаётган корхона ташкилотларнинг ҳисоб рақамида ҳамиша бир неча миллион сўм маблағ бўлишининг сабаблари нимада?

Биринчи галда улар ёшларнинг ғайрати, куч-қувватига таянадилар, иқтисодиётни кўтариш, меҳнат унумдорлиги, иш сифатини ошириш хусусида ўйлайдилар. Олма пиш, оғзимга туш, дея қўл қовуштириб ўтирмасдан корхона ёки ташкилотни иқтисодий бақувват қилиш йўлларини ўйлайдилар ва ниҳоят топадилар. Бугунги ёшлар ана шундай изланувчан, ҳар бир тийинни бир неча минг сўмга айлантириш, пировард-натижада жамоа аъзоларининг моддий манфаатдорлигини ошириш учун қайғурмаса аҳволи танг бўлиб қолади!

-- Масалан?

-- Мисол учун, Денов ва Шўрчи хўжалик ҳисобидаги тайёрлов-савдо корхоналари жамоалари аъзолари бизни давлат боқади, деган ўйда беғам юришди. Оқибатда ана шу ташкилотлар бўғзини банкротлик балоси ғиппа бўғиб олди.

-- Бугунги кунда илм, айниқса йигит ва қизларнинг иқтисодий билимлар билан қуролланишининг нафи ҳар қачонгидан кўра ошган дейишади...

-- Э, ошган ҳам гапми? Айни пайтда саводи бир нави одам, айниқса молия, банк, ҳисоб соҳаларида ишлаши мушкул. Буни институтларни тугатиб келган ҳар бир ёш унутмаслиги даркор. Мамлакатимизда бухгалтерия ҳисобининг янги шакли жорий этилаётганлиги маъқул бўлди. Аввалари чўт қоқиб ўтирган киши битта рақамни ойдинлаштириш учун кун бўйи бош қотиришга мажбур эди. Энди-чи? Истаган рақамингизни ҳосил қилиш учун ақалли саноқли дақиқалар кифоя. Информатика, ҳисоблаш техникаси тез тараққий топаётганлигидан мамнунмиз.

-- Моддий-техника базаси, соҳа ходимларига яратилган шароитдан кўнглингиз тўқми?

-- Ҳар қалай дуруст. Яқинда вилоят "Пахта" банки янги бинода иш бошлади. Сариосиё туман банки учун катта иморат қуриб бердик. Туман бўлимлари бир неча миллион сўмлик янги машина ва механизмлар билан жиҳозланди. Буларга сарфланган ҳаражат ўз-ўзидан бўлмайди. Аввало, банкнинг молиявий қувватини яхшилаш чораларини кўрдик. Ресурсларни кўпайтирдик. Эндиликда мижозларимиздан бештаси валюта билан муомала қиладиган ҳисоб рақамига эга бўлди

-- Демак, ишлардан кўнглингиз тўқ.

-- Айни кунларда янгиликка интилмадингми, демак катта ютуқларни қўлга киритиш хусусида ўйлаш беҳуда. Буни жамоамиздаги деярли барча кишилар яхши англайди. Аввало, 1997 йил учун мижозлар билан шартномалар тузиш пайтида шунга амин бўлдимки, ёшлар жамоа чўнтагини, иқтисодиётни, моддий манфаатдорликни ўйлайдиган бўлиб қолишди. Мабодо бўлса бўлар, бўлмаса ғовлаб кетар қабилида иш юритадиган мижозлари кўп банкнинг аҳволи мақтагудек бўлмайди. Қайсики ташкилотнинг ҳисоб рақами -- чўнтагида маблағи бўлса, демак ходимларни мукофотлаш, ўз вақтида иш ҳақини бериш, сарф-ҳаражатларни тўлаш, борингки корхона ёки ташкилотнинг моддий техника ҳолатини яхшилаш имкониятларига эга бўлади. Кўпчилик мижозлар буни дуруст англаб етаётганлигидан, ташкилот чўнтагини қаппайтириш йўлларини излаётганлигидан севинмай бўладими.

-- Ўзбекистон Олий Мажлисининг депутати Жуманазар Қурбонов "Камолот" жамғармасининг вилоят ва туман бўлимлари молиявий жиҳатдан анча бақувват бўлиб бораётганлигидан мамнун эканлигини айтди. Бунда сизларнинг ҳам хизматингиз кам бўлмаса керак?

-- Тўғри, ҳисса қўшиб келяпмиз. Гапнинг очиғи бу ташкилот энди бир ёшдан ошди. Шу боисдан ёрдам қўлини чўзяпмиз. Вилоятдаги корхона, ташкилот ва хўжаликлардан кейинги бир йил мобайнида бир неча миллион сўм маблағ "Камолот" жамғармасининг вилоят ҳамда туман бўлимлари ҳисоб рақамига ўтказиб берилди. Бу ишни пайсалга солмай тезда ҳал қилиб беришда ходимларимизнинг хизмати бор албатта. Биз бундан кейин ҳам ёшлар ташкилотларига доимо кўмакдош бўлаверамиз.

Суҳбатни "Туркистон" мухбири Жовли ХУШБОҚОВ ёзиб олди.

Хориждан хабарлар

Т Е Ҳ Р О Н. Сурия президенти Ҳофиз Асад Эроннинг янги президенти Муҳаммад Хотамий билан учрашиш учун Теҳронга келди.

Ташриф давомида икки мамлакатнинг ҳарбий соҳадаги ҳамкорлигини ривожлантириш масалалари муҳокама қилинади.

Шунингдек, Ҳофиз Асаднинг Эрондаги мулоқотларида Сурия-Исроил муносабатлари, хусусан, Жўлон тепаликлари масаласи ҳам кўриб чиқилади. Матбуот хабарларига қараганда, Сурия Исроил томонидан босиб олинган ҳудудларини куч ишлатиш йўли билан бўлса ҳам қайтариб олишга тайёр.

***

П А Р И Ж. Африка мамлакатлари бўйлаб сафар бошлаган Франция мудофаа вазири Ален Ришар Франциянинг Марказий Африка Республикасидаги /МАР/ ҳарбий базасини ёпиш ва мазкур мамлакатдан ўз қўшинларини бутунлай олиб чиқишга қарор қилганини маълум қилди. А.Ришарнинг таъкидлашича, бу тадбир Франция ҳукуматининг Африкадаги қуролли кучларни ислоҳ қилиш ҳақидаги қарори доирасида ўтказилади. Яқин кунларда қитъадаги жами француз ҳарбийларининг сони 40 фоизга қисқаради.

Маълумки ҳозирги кунда Франция МАРда 1,4 минг, Жибутида 3,4 минг, Сенегалда 1,2 минг, Чадда 800 кишилик қўшинга эга.

***

Б Р Ю С С Е Л. НАТО ҳамда Европа Иттифоқи тошқиндан зарар кўрган Польша, Германия ва Чехия давлатларига инсонпарварлик ёрдами кўрсатишга қарор қилди. Ушбу тадбир доирасида Германия учун 1,5 миллион экю, Польша ва Чехия учун эса 2 миллион экю миқдорида маблағ ажратилди. Табиий офат содир бўлган жойларга мутахассислар, озиқ-овқат, кийим-кечак, дори-дармон ва қурилиш материаллари юборилипти.

Китобингизни ўқидим

Денгиз мавжи доим соҳилга интилаверади . У соҳилнинг шайдоси... Қоятошли соҳил эса мавжни яхши кўрмай, уни қайтараверади. Мавж эса кенг соҳилга интилаверади.

XX аср буюк араб шоири Жуброн Халил "Мавж қўшиғи" мансурасида мавжни бундай куйлатади: "Юлдузли тунларда денгиз тубларидан чиққан сув парилари қоятошларда ўтирволиб, чарақлаган осмонга қараб, чексиз хаёл сурганларида неча бор улар қошида рақсга тушганман.... Совуқ қоялар билан неча бор суҳбат қурдим, аммо улар кар ва соқов эдилар,неча бор уларга ҳазил ва лутф қилдим, аммо улар кулишни билмас эдилар. Неча бор чўкканларнинг вужудларини ёруғ дунёга олиб чиқдим, аммо улар тирилмади. Денгиз қаъридан неча бор дур-- жавоҳирларни олиб чиқдим, аммо улар муҳтожларга насиб этмади..."

Шоир тасвирлаётган бу манзара ўз ҳолича ҳам гўзал ва қайғули. Аммо, бу ташбеҳлар замирида бундан-да гўзал ва бундан-да қайғули манзаралар жонланади...

Шеърият - диллар кўзгуси ва таржимони. байтлар дил мавжларини шарҳлайди.

Борлиқни шундай ўзига яқин ҳис этадиган, бало--офатлардан ғариб бошини қутқаролмаса ҳам, Ҳақ таоло беҳад меҳрибон ва мурувватли эканлигини тушунган шоира Яратганга бундай мурожаат қилади:

Юрагим сокиндир ишқ бешигига
Беланган беозор гўдак мисоли.
Тебратган бу камчил киприкларимдан
Беҳад униб чиқсин севги ниҳоли.

Яъни, киприкларни ҳўл қилган кўз ёшларидан ниҳоллар униб чиқиши ҳам тасаввуфий маъно касб этади. "Фиғоним-пойингга сочилган гулдир" , дейди у.

Одатда шоирларнинг қисмати, таржимаи ҳолини байтларидан ҳам тиклаш мумкин. Шоира болалик чоғларини эслаб ёзади: "Қайроққумнинг кўчаларида савол-жавоб, хитобим қолди. Сирдарёнинг этакларида -

МАҲКАМ МАҲМУД

«ЮРАГИМДА ВАТАН ИШҚИ»

ёзилмаган китобим қолди. Дўстларимнинг дийдорларидан ёғиларкан илиқ табассум, Мени бир кун гўё қидирар Ул Хўжанддан эсган хуш насим..."

Ўзининг дил ўкинчлари кўп бўлса ҳам, шоира онасини юпатишга кучи етади. : "Рўзғор ташвишлари бошингга тушди. Лек бошга тушган йўқ тоғлар залвори. Менинг-ча, бағримга битта чўғ тушди.- Оҳ урсам,эрийди тоғларнинг қори". Шоира бағрига тушган чўғ-шеъриятга муҳаббат, бора--бора алангаланди...

Яна бир шеърида шоира севимли диёридан ва ёридан айрилиқни бундай байтларга солади: "Мен кетарман, қайга етарман? Сўнгсиз ўйлар, сўнгсиз дарёлар. Хаёлимга кишан солгайдир. Бебош, бебок,мардуд рўёлар. О, кетарман,базўр етарман, Айлана ер- айланган бошим. Сени дилхоқ тахтга ўтқазар Кўздан оққан марварид ёшим...Мен кетарман - сенга етарман..."

Шоира байтларида инжулар каби чарақлаб сочилиб ётган миллий, исломий қадриятларни кўрганимизда устоз Миртемирнинг худди шундай бўронларнинг бошини силаб юзлаштирган денгиздай қалбини эслаймиз. Тўғриси, буни бизга шоира эслатади. Устоз Миртемир ҳаётдан кетганида : "Юлдузлар тўкилиб кетмайди абад. одамлар йиқилмас она заминга, фақат энтикиброқ айланади ер... Хокдан одам ясаб ўйнамас дунё. Хокдан дунё ясаб ўйнайди одам. Буюкларнинг улкан эшикларига Термулиб ўтади курраи олам..."

Шоиранинг қайғулари - унинг бойлиги, давлати , бахтидир. Шоира ўзи ҳаётда кенг қанот ёзолмаса-да, қушлар қанотидан хушнудлик олади. "Хино қўйган келинчак,тунда орланиб, бир четда сарғайди ялпиз..."

Кароматхоннинг баъзи байтларидаги тақдирдан майингина зорланиши ҳам сабот, матонат, мағрурлигини йўқотмаган хоқисорлик билан йўғрилган : "Кечиккан ош кечга тортди, Йўлда қолиб кетдинг ёр. Ой нурлари хира тортди, Мендан бошқа киминг бор?" Шоира бахти кулмаганига ҳам фарёд қилмайди. Майли, ёри кетса кетсин. Кўнгли озор чекса, чексин. Аммо, кўнгил тозалигича қолгани ҳам инсон бойлигидир. Покиза кўнгил - бу бир давлатдир. "Кўнгилжоним чегарасин бузиб ўтди душманлар. Кўриб, уларнинг тўдасин Руҳим айтди: Шошманглар, Шошганларнинг кўзларини бор бўлса ҳам йўқ дейлик. Шошганларнинг сўзларини Ел олиб кетсин дейлик".

Шоира ўз халқининг феъли - атвори, табиатдаги мутеълик каби баъзи иллатларга ўзини ҳам айбдор деб билади : "Тоғдан зилол сувлар оқди, ичмадик. Сайхун тунда чироқ ёқди, кечмадик. Ғафлат занжирлари билакларида, Толе нажот сўраб боқди,ечмадик." Шоиранинг маъно оҳангларида ҳам енгил ҳазил, мутойиба бор : "Инсонда бир куч бор, жой тополмайди. Мутеълик айби бор, ҳеч ёполмайди. Биргина асраган ити ҳам юввош. Ҳатто ёғий келса - қопа олмайди...."

Шоиранинг кўпгина шеърлари табаррук зот - Онага бағишланган. Ундаги энг яхши фазилатлар онаси Майсарабонудан эканлиги байтлардан кўринади. "Оҳу зорим, дил уйи очиқ. Кафтида сув тутқазган онам. Қишлоқнинг чанг йўлакларига Шафқат гулин ўтқазган онам..."

Энди икки оғиз сўз Кароматхон билан бир муқовада китоб чиқарган укамиз Икром Искандар шеърлари ҳақида. Очиғини айтсак , "Бир даста гул" деган китоб бир муқовада чиққани билан, бу икки шоир орасида ҳеч қандай умумийлик ва ўхшашлик йўқ. Агар Кароматхон миллий оҳангдорлиги билан шеъриятда устоз Миртемирнинг издоши бўлса, Икромжон эҳтиросларга бойлиги, зиддиятли фикрлар ва ташбеҳларни севиши билан Рауф Парфи ижодий мактабининг изланувчиси эканлигини кўрамиз.

Икром Искандарнинг "Вужудим Саросима қулига тушди" шеърини олайлик. "Мен бахтли одамманми? Узоқ...Улкан харсангларга айланди-ку, Саволнинг ҳар бир ҳарфи. Саросима қўли ютоқда - Кўзларимдан тошиб чиқди Сув. Мен чўкиб кетябман Бахтсизлик сари ...."

Икромжон шеърларида "Янги Ой туғилар - Бахт каби кемтик. Ва тунлар қайғудек тўлишиб борар..."

"Висол кўприги" шеърида шоир ҳам анъанавий, ҳам кутилмаган ташбеҳлар билан гўзаллик яратади. Ва бу мўъжаз гўзаллик -Севгининг моҳиятига айланади, Икромжон жуда кичик майдонда катта поэтик фикрлар айта оладики, бу чинакам, туғма шоирнинг қисматидир. "Ватан тушунчаси" шеъри бор-йўғи 6 сатр : "Тошлоқ ерни гулзор, кўрар руҳ. Ватан туғилар - Ўтказади оддий бир кўчат. Вужуд парвона. Қақраган юракда Ватан туғилар - Тошлоқ ерни гулзор кўрар руҳ". Бу кичик сўзлар замирида теран маънолар бўй кўрсатган. Ижодий тажриба, эксперимент бағрида ўзбекона табиат ҳам бор.

Қишда муз кечиб ўлган қуш шоир назарида : "Бўронлар тўзғитган ғариб уяда Кўзларида қотган осмоннинг Оқ шовқинларига кўмилиб бир қуш ётар. Бу - Ватан ҳақида атиги бир марта куйланган қўшиқ...."

Икром Искандарнинг шеърларини ўқийверсангиз Республика Ёш ижодкорларининг У1 Кенгашида кашф этилган чин шоирлардан энг пишиғи,деган фикр кўнглингиздан ўтади. Иқтисодий жиҳатдан кимлардир мулкдор бўлиб, мол-дунёси кўпайиб, бойиб кетмоқда.

Бугунги ёшлар

ТУШУНЧАСИ БОЙ БЎЛМАСА...

Бундан ўттиз тўрт йил аввал қад ростлаган уч қаватли мактаб биноси янги ўқув йилида ҳам минг нафардан ортиқ ёшларни ўз бағрига олади.

Фан кабинетлари дид билан безатилган бу ўқув масканини ўтган йиллар мобайнида минглаб ёшлар битириб, ўрта маълумот тўғрисидаги гувоҳномани қўлга олишди. Энг муҳими, турли соҳа фидойилари, олимлар, жамоат арбоблари ва юзлаб мутахассислар шу мактабнинг собиқ ўқувчилари бўлишганини эслашганда кўнгилда фахр туйғулари жўш уриб кетади.

Иқтидорли қиз Гулчеҳра Отамуродова билан мактаб остонасида -- ўтган кўп йиллар мобайнида қадрдон бўлиб қолган илм масканида гурунг қилдим.

Гапнинг очиғи аввалги йилларда мактабга бориб, бирор ўқувчи билан гурунглашмоқчи бўлсангиз, айримлари оғзига талқон солгандек жим ўтираверар эди. Оқибатда муҳим мавзуда ёзилиши лозим бўлган лавҳа ёки суҳбат далиллари ён дафтарда қолиб кетаверар эди.

Гулчеҳра эса...

Бутунлай бошқача экан. У энг асосийси, фикрлай олади. Ўзининг, фақат Гулчеҳра айтиши мумкин бўлган мулоҳазалари бор. Ҳамма гапга тўғри, тўғри, дея жавоб қайтаришдан ўзини тия олади. Ниманидир инкор этади, ниманидир маъқуллайди. Яна аллақайси муаммолар хусусида ўз таклифларини, ўйлари, тўғрироғи дардларини тўкиб солади.

-- Яқинда Истиқлолнинг 6 йиллиги байрам қилинади. Шу билан бирга янги ўқув йили бошланишига саноқли кунлар қолди. Фикрингизча, бугунги ўқувчи қандай фазилатларга эга бўлиши лозим?

-- Бугунги ўқувчи илгаригидек фақат дарсликлар билан ўралашиб қолмаслиги керак. У мустақил фикрлай олиши, иқтисодиётнинг устивор йўналишлари, муаммолари, назарияси ҳақида амалий тушунчага эга бўлиши лозим. Бунда муаллимларнинг роли оз эмас. Мактабимизда Хайрулла Жўраев, Дилфуза Шамсиева, Бобомурод Раҳмонов каби фидойи устозларим борлигидан бошим кўкка етади. Нега? Аввало Дилфуза опам тўғрисида. У болаларни жони-дилидан яхши кўради. Мактабимиздаги компьютерларда ишлашни унинг ёрдами билан ўрганиб олдим. Кўпгина дастурларни тузиш, унинг ечимини ҳал этиш ҳазилакам гап эмас. Аммо, тиришқоқ, ёш муаллима Дилфуза Шамсиева ўқувчиларни ўз фанига қизиқтира олади.

-- Ўзингиз қайси фанга ёки соҳага қизиқиш билан қарайсиз?

-- Ҳар бир кунимни, умуман ҳаётимни математикасиз тасаввур эта олмайман. Ҳатто тушларимда ҳам мисоллар, тенгламалар ечаман.

Биласизми оиламиз бошлиғи Маматмўмин Отамуродов асли муҳандис. Лекин, опам ва акам иқтисодиётга ҳавас қўйишган. Шу боисдан мен ҳам Тошкент иқтисодиёт университетига ўқишга кириб, халқаро иқтисодий муносабатлар соҳаси бўйича мутахассис бўлиш ниятидаман.

-- Сизни қандай муаммолар ўйлантиради? Мана мактаб партасини тарк этдингиз. Аммо, сиздан ёш укаларингиз янада яхшироқ ўқиши учун мактабдаги қайси ечимини кутаётган масалалар ҳал этилишини хоҳлайсиз?

-- Мактабда касб-ҳунар эгаллаш учун доим ҳам имкониятлар етарли, деб бўлармикин? Аввало, бу мўътабар илм маскани молиявий жиҳатдан бақувват бўлишини хоҳлар эдим. Қани эди мактабнинг тракторлари, машиналари, ўнлаб гектар ер майдони, тажриба участкаси, бошқа асбоб-ускуналари бўлса эди, дея хаёл суриб қоламан.

Яна бир мулоҳазам шуки, негадир янги ўқув дарсликлари дастурлари кам. Нима учундир, бадиий китоблар сотиладиган дўконлар деярли йўқлиги бизни ўйга толдиради. Маънавиятга эътибор кучайган айни пайтда бу масалалар билан янаям дурустроқ шуғулланиш лозим эмасмикин?

-- Бугунги ёшларда қандай фазилатлар устивор бўлишини хоҳлар эдингиз?

-- Уларнинг билими, тушунчаси, тафаккури бой бўлмаса, маънавият хусусида гапириш беҳуда. Ёшларда илмга чанқоқлик, қизиқишни кўчайтириш зарур.

Ҳамма гап шунда.

Мустақиллик дея номланган буюк неъмат ёшларнинг тушунчаси бой, билими кўп бўлиши учун имкониятлар эшигини кенг очиб бераяпти.

Жовли ХУШБОҚОВ,
"Туркистон" мухбири

Чилланинг жазирама иссиғида тоғу тошга урилиб, шарқираб оқиб келаётган сой бўйидаги чимда муздек сувга оёқни тиқиб пурвиқор чўққилардаги қорларга ёки ёнимиздаги мевазордаги баланд дарахтга қўниб хониш қилаётган майнанинг товушини эшитишга не етсин! Қандай мазаку-я, лекин биз шаҳарда истиқомат қиламизда, ака. Қаловини топсанг қор ёнади дейишаркан. Қўлимдаги шлангдан оқа ётган муздек сув билан офтобнинг аёвсиз нуридан "ёнаман" деяётган тош йўлнинг тафтини ўлдириб, сунъий микроиқлимда амриқоча дўппини ярим та қилиб, дам олиб ўтиришнинг ҳам ўз гашти бор.

Дўстликнинг маъноси кўнглимда дўстим,
Луғатдан излама муҳаббатимни.
Француз ё инглиз, ўзбек ҳам битта,
Эзгулик бошқарар дунё тахтини.

ЧОЛИҚУШИ ТЎЛИБ-ТЎЛИБ САЙРАДИ...

... Китоб жавонига энтикиб назар ташларканман, ногаҳон Сени кўриб қолдим.

... Салом, Фаридам! Салом... Қанча вақтлардан буён энди учратдим Сени.

... Эслайсанми, юзларингга юзимни қўйиб йиғлардим. Сенга ҳамдард бўлардим туну кун. ... Ўшанда кундалигингга минг изтироб билан ёзиб қўйган "ғурбат бўйлари"ни ҳидлаб кўрмагандим. ... Олис бир манзиллар оша қанот қоққан Чолиқуши каби талпиниб кўрмагандим, толиқиб кўрмагандим.

Тентаккинам, сен сафар олдидан ўзинг овқат қилиб ўрганмаганинг учун энагангдан қайси овқатга қанча масаллиқ кетади, пол ювмоқ учун неча пақир сув ишлатиш кераклигини ўргандинг. Булар сен ва мен учун арзимаган нарсалар экан. Пок ва самимий юрак билан яшаш учун неча марта адашмоқ, неча марта алданмоқ ва алдамоқ кераклигини ўрганмоқ лозим экан, аслида.

... Ҳа, шундай. Бўғзимга тиқилган саробни ютиниб туриб қаҳ-қаҳ уриб кулганларимда, аламни бағримга қаттиқроқ босиб югурганларимда, касал бўлиб қолган кезларим ҳолсиз бармоқларим Онам қўлларини излаганида Сени эслайман, Фаридам!..

"Эҳ, қушча..." дердилар манзиллар сари қанот қоқа бошлаганимда. "Умримиз йўлларга сочилган" - дея бошланарди, шеърларим. Бир курсдошим эса: "Қушларни эркин қўймаслик керак. Уларни мажбурлаб қафасга солиш керак" - дерди, қатъий равишда. Мен эса шу қадар қайсар эдимки, дўстларим исмимга "Қайсар" сўзини қўшиб айтишмаса қониқишмасди.

"Қушча"га менгзашган қизча бора-бора "Гулбашакар"га айланмоғи табиий экан. Унинг ғавғолари бошимни қотирганида сен ўша Бевафонинг хатларини ёқиб кул қилганинг каби Меҳр тўла нигоҳларни синдирмоқдан лаззатланаман МЕН. Сен барча яшил рангдаги ширинликларни ёмон кўрганинг каби мен барча муҳаббат рангидаги ёлғон сўзлардан нафратланиб, улардан қочиб яшайман. Қизиқ. Муҳаббат нима ўзи, Фарида?.. Нега қочганимиз сари унга тобора яқинлашаверамиз, яна излайверамиз...

... Дарахтзор ва унинг яшил олами сенинг ҳам, менинг ҳам севимли маконимиз эди. Унинг ягоналиги ҳақида сен билан дардлаша-дардлаша ҳовлимиздаги ўша кекса марвартак тутнинг шохларини қучоқлаб уйқуга кетганим ёдимда...

Кейин... эса қушлар сайроғидан уйғониб кетганим... ва пахса девор ортида унинг "сариқ гул" билан турганини кўрганим -- илк бевафолик можарасини томоша қилганим ҳам. Ўшанда илк бора кўнглим оғринди. Олис манзилларнинг ва Олис бир Нафратнинг оғушини қўмсадим.

"Кетаман!.." - дедим карахт вужудим титраниб. МАНЗИЛ эшикларини тақиллатди менинг Исёним. Унинг ситамлари куч-қувват бўлди. Сафарга отландим, кўнглимни қучоқлаб...

Онагинамнинг дуога очилган кафтларига Ширин жонимни тутқаздим ва енгил тортдим.

Ва ниҳоят қушман. Ғийбатлар ва ҳасадлар, таъма тўла меҳрибон нигоҳлар чангалидан озод қушман.

Сўнг эса илк бора оғринган қуш кўнглимни асрагувчи Худбинга айландим. Ахир, одамлар ўргатдилар, уқтирдилар менга ўз самимийлигимдан ўзим нафратланишим кераклигини, ўзгалар самимийлигига эса... "Кечир, кечир мени, Фарида! Нималар деяпман ўзи? Булар менинг Нафрат оламидан топган сўзларим. Биласанми, барибир, барибир кўнглим боғларида яшил дарахт бор Унинг шовуллаган шохларида Чолиқуши интизор тўлиб-тўлиб сайрамоқда. Унинг паноҳи остида эса интизор юрак бор".

Мухтасар ТОЖИМАМАТОВА.

БАХТНИНГ ЎЗИ СЕНИ ТОПАР БАРНОГИНА!

Ҳай-ҳай ўлан, жон ўлан,
Ўлан бўлсин ёр-ёр.
Бошингдаги бахт қушинг,
Боқий бўлсин ёр-ёр.

КЕЛИННИ чимилдиққа олиб киришди. Мен ҳам оҳиста мўраладим. Унинг атрофини дугоналари, хола-ю, аммалари ўраб олишган. Бирдан Маъсуманинг кўзи менга тушди-ю, уялинқираб ерга қаради...

Бу кўзлар билан икки йил аввал ҳам учрашгандим, лекин у кўз ёшлар ўн саккиз ёшли қизни нақ қирқ ёшли аёлга айлантиргандек аламли, ғамгин эди.

-- Жон синглим, қизимга биргалашиб ёрдам қилайлик. Бўлмаса ўзимга ўт қўяман, деяпти. -- Онаси гўё ҳозир Маъсума бензин билан гугурт ушлаб тургандек ўзини қўярга жой тополмаганди, ўшанда.

Билишимча, Маъсума бир тижоратчи йигит билан бир йилдан бери гаплашиб юрар, энди эса у қизнинг яқин дугонасини севиб қолибди, уйланармиш, яқин-орада тўй бўлармиш.

Гарчи қўлимдан келганича Маъсумани овунтирган бўлсам-да, бефойда кетди. Тўтиқушдай бир сўзни такрорларди: "мени шарманда қилди, энди қандай қилиб ўқишга бораман, ўртоқларимнинг юзига қандай қарайман, шаҳардан кетсам қишлоғимда нима фикрга боришади. Ундан кўра ўлганим яхши..."

Ўйлай-ўйлай йигитнинг олдига боришга қарор қилдик.

Машина елдек учади. Олтин ёзнинг фусункор дамлари ўзгача-да. Айниқса, тоғли туманлар яшнаб кетади. Қани эди шу лаҳзаларда ҳеч кимнинг юрагида ғам-ташвиш бўлмаса, қани эди ҳаёт гаштини сура билсак...

Манзилга етиб келдик. Каттагина сой бўйига қурилиб, пештоқига "Тижорат дўкони" деб ёзилган кичиккина бинога кирдик. У ерда эгнида спорт шими, майкачанг, оёқяланг, сигаретни лабига қистирганча қандайдир беҳаё суратлари бор хориж журналини томоша қилиб чиройликкина йигит ўтирарди. Гарчи хушмуомалалик билан кутиб олган бўлса-да, атайлаб бошдан-оёқ жирканч назар билан қараб қўйдим. У тушунди шекилли, нарироқда турган шиппагини олиб кийди, кўйлагини елкасига ташлади. -- Кун жуда исиб кетди, кечирасиз, -- деди.

Суҳбатлашдим. У Маъсумани яхши кўрганини инкор қилмади: дугонаси ундан одоблироқ, чиройлироқ, хаёлироқ эмиш. Шунинг учун ота-онасини совчиликка жўнатиб, тўйни тезлаштирмоқчи.

Мен йигит билан гапни чўзмадим, унинг бир-биридан маънисиз фикрлари, беқарорлиги, айниқса, "кимни хоҳласам ўшанга уйланаман", деган гапи анчагина малол келди.

Ортга қайтдик.

Машинадан тушмай йўл-йўлакай ҳам оғзимни пойлаб турган Маъсума юзимдаги аломатни кўрибми, ҳарқалай индамади. Етиб келгач, узоқ гаплашдик, онаси насиҳат қилди... Орадан кунлар ўтди.

Маъсума қатъий қарорга келди. Одоб билан ўқишга қатнади, таътил кунларида онаси билан далада ишлади. Мана бугун қишлоқнинг олди йигити -- дорилфунуннинг иқтисодчи куллиётини тамомлаб, талабалик давридаёқ илмий ишларга шўнғиган Рамзбекка турмушга чиқди. Хонадонига ҳамшира қиз келин бўлиб тушаётганидан суюнган қайнона-қайнотанинг хурсандчилигини айтмайсизми? Ҳеч шубҳа йўқ-ки, бу икки ёш албатта бахтли бўлади, энг муҳими, иккови ҳар жиҳатдан бир-бирига мос. Инсоннинг фаровон ҳаёт кечириши жуда кўп тамойилларга боғлиқ. Шу жумладан, муносиб турмуш ўртоқ танлай билиш, бу борада касбини, фазилатларини, оилавий шароитларини ҳисобга олиш муҳим ўрин тутади.

Ёшлар қалбларидаги бир олам орзулар билан илмгоҳларга ошиқади. Шундай пайтларда ота-оналар минг хавотирга тушадилар, айниқса қизи борлар. Нима учун? Сир эмаски, ёшлар талаба бўлиб, ўқишдан ташқари "севги" деган туйғунинг асирига айланадилар.

Муҳаббат -- буюк куч, ҳар бир юрак у билан тебраниб турганига нима етсин. Шундайку-я, муҳаббатни ўткинчи ҳаваслар билан алмаштираётган ёшларимизга нима деймиз? Ҳали олийгоҳнинг биринчи босқичидаёқ (ўқишни 4-5 йил давом эттиради) чиройлироқ қиз учраб қолса бир қарашига дунёни алмаштирувдек йигитлар, аксинча бир марта кинога таклиф этган ёки байрам, туғилган кунида совға бериб қўйиб, шу билан ошиқ эканлигига белги қўйган йигитни деб оромини йўқотадиган қизларимиз нега бунча қизиққонлар? Барака топгурлар, нима учун шошиласизлар? Ахир сиз ўқийман деб келгансиз, ота-онангиз ўғлим ёки қизим бир касбнинг этагини тутиб келади, деб қувониб қолган-а...

Кўча-кўйда ясаниб-тусаниб, ўзига оро бериб билим олишга шошаётган, китоб ахтариб бедор кутубхоналарни кезаётган, ҳали назорат иши, ҳали синов-имтиҳонлардан ўтиб олиш ғамида пешона тириштираётган сингилжонларимга "бахтнинг ўзи сени топар, Барногина", дегим келади. Фақат бугунги кунингиздаги энг зарур бурчингизни унутмасангиз бўлгани.

ЁЛҒИЗЛИК

Оқшом. Беғубор осмонда чарақлаган юлдузлар одамларни кечки сайрга чорлайди. Майин шаббода юзларни оҳиста силаб, ором бахш этади.

Бекатда автобус кутиб турган йигит ва қиз ёнига Муяссар ҳам қўшилди. У ҳамроҳларининг қиқирлаб кулишлари, битта шоколадни тенг бўлиб баҳам кўришларига ҳавас билан қараб қўйди. Лаблари пичирлади: "Мунча бахтли эканлар...".

Ҳадемай беш-олтитагина йўловчиси билан автобус ҳам келди. Муяссар бўш ўриндиқлардан бирига чўкар экан, кўзи яна ҳалиги "жуфт"ларга тушди. Кейин ҳаёлан энг яқин дугонаси Раънони ёдга олди. Раъно бирга ўқиган синфдош қизларни турмуш ўртоқлари билан туғилган кунига таклиф қилди. Шуни аввалроқ билганда-ку балки бормай қўяқоларди. Бироз ёрдамлашарман деб ишдан эртароқ чиқди-ю, дугонасиникига йўл олди.

Айтилган вақтга бирин-кетин меҳмонлар кириб келишди. Нигора, Насиба, Муҳаррам... Кўришмаганларига анча бўлгани учунми, улар бир-бирларини анчагача қучоқларидан бўшатишмади.

Ноз-неъматлар билан безатилган дастурхон атрофига йиғилганлар Раънонинг шаънига кўп ва хўп илиқ гаплар айтдилар. Қизларнинг турмуш ўртоқлари билан яйраб ўтирганларини кўриб, Муяссар ўзини ошхонага урди, у-буни эрмак қилиб, куймаланди. Нариги хонада ўйин-кулги авжига чиқарди.

Маросимга якун ясалгач, Насиба қўярда-қўймай Муяссарни мовий ранг "ГАЗ-31"ларига таклиф этиб, уйига элтиб қўйишларини билдирди.

- Нима, шундай ўтмоқчимисан бир умр, - деди йўлда дугонаси.

- Ахир ёлғизлик энг ёмон нарса...

- Кел, бошқа нарсадан гапир, - деди Муяссар рулда бораётган Насибанинг эридан хижолат чекиб.

Орага сукут чўкди.

Шаҳар чеккасидаги кўп қаватли уйларга етиб келишди.

- Анаву тўртинчи қават, айвончаси нақшинкор хонадон меники, киринглар, бир пиёла чой ичиб кетасизлар, - деди у.

- Ҳа, анаву чироғи ўчиқ хонами, - деди тепага қараб Насиба. - Йўқ, бошқа келармиз, яхши қол...

Машина жойидан қўзғалиб, гувиллаганича катта йўлга чиқди.

Муяссар зиналардан ҳаллослаб чиқар экан, дугонасининг гапи жаранглагандай бўлди: чироғи ўчиқ хона... Менинг бахтим ҳам хонам каби қоронғу... У сумкачасидан калитни олиб, эшикни очди. Ичкарига кирди-ю, ўзини лоҳас сеза бошлади. Юраги тез-тез уриб, кўнгли беҳузур бўлди. Назарида ҳарорати ҳам кўтарилгандай бўлди.

Ичган иссиқ чойи ҳам, дори ҳам наф бермади. Бўлмағур ҳаёллар тинчини бузди. Қизини чақирмоқчи бўлди, телефон дастагини ушлади-ю, тун алламаҳаллиги учун ниятидан қайтди. Яна ёнбошлади.

Унга нима бўляпти, ўзи. Боягина бинойидек эди-ю. Ёки меҳмондорчиликдаги ҳамманинг жуфт-жуфт бўлиб келганини кўриб, сиқилдими, ё Насибанинг сўзлари оғир ботдими? Йўқ-э, у тўғри гапирди. Синфдошлари сингари турмуш ўртоғи билан келмаганига тақдир сабаб.

Тақдир... Тақдирни қўл билан яратур одам, деганлари рост. Балки Адҳам Муяссар билан севиб-севилиб турмуш қурмаганида, сўнгра бойликка ҳирс қўйиб қамалмаганида, қайтиб келгач, ичкиликка муккасидан кетиб хотини ва қизини уйдан ҳайдаб, оиласини барбод қилмаганида Муяссарнинг кўнгли эркак зотидан нафратланмаган, қалби харсанг остида қолгандек эзилмасмиди...

У кўзларидан оққан иссиқ ёшларни қўли билан сидирди, чуқур нафас олди. Эртасига ҳам кечгача ётди, ҳеч нарса тановвул қилмади.

- Нега ётибман, - деди ўзига-ўзи. - Бу ҳолим кимга керак, ким хавотир оляпти. Ахир кейинги қисматимни ўзим танлаганман, ҳеч қачон бунга норози бўлмайман, қаддимни букмайман, дегандим-ку. Қани, менинг ўша қарорим, қани...

Муяссар фикрларидан сергакланди, даст ўрнидан туриб, ойнага қараб сочларини тузатди, енгил пардоз қилди. Деразани очган эди, тоза ҳаво бир зумда хонани эгаллади.Ташқарида тун осуда кечарди, осмонда милтираган юлдуз эса кимларнингдир тақдирига ўхшарди.

Зоҳидахон АБДУЛЛО қизи,
журналист

Муаллиф фаннинг чамбарчас бирлиги, унинг турли соҳаларининг ажралмаслиги хусусида ҳикоя қилади. Ҳозирги замон физикасини тушуниш учун уни шунчаки далиллар йиғиндиси эмас, балки органик жиҳатдан бирлашиб кетган, доим жонли бўлган тажриба ва назариядан тўқилган мато деб кўриш ва сезишимиз лозим. Ҳозирги замон физикасининг инсон фаолиятининг турли соҳаларидаги иловалари уни кишиларнинг ҳозирги кундаги дунёсининг ҳал этувчи кучларидан бирига айлантирди.

МУАММОЛАРДА ҚИЗИҚАСИЗМИ?

Ҳар қандай фаннинг мақсади ҳал этилмаган масалаларни ечиб беришдан иборат. Шу сабабдан биз фаннинг яқин келажакда қандай бўлиши ҳақида гоҳо мулоҳаза қилиб туришга ҳақлимиз. Бунда илмий тадқиқотларнинг асосий йўналишлари тўсатдан ўзгариб кетиши мумкинлигини олдиндан айтиб бериш қийин. Шундай бўлсада, физика фани каби ривожланган фанларда баъзи бир умумий мойилликни олдиндан белгилаб бериш мумкин.

Ҳозирги замон фанининг ўзига хос хусусиятларидан бири физикавий, кимёвий ва биологик тадқиқотларнинг жуда кичик ўлчамлар ва ўта қисқа вақт оралиқлари соҳасига кириб боришдир. Бунда гап атомлар, ядролар ва элементар зарралар билан ўтказиладиган тажрибалар хусусида боради. Шу билан бирга Коинотнинг ўта улкан ўлчамдаги тавсифларини ўрганишга оид бизнинг имкониятларимиз ҳам ортиб боради.

Қуйида биз диққатни микродунё физикаси ва космофизика ўртасидаги ортиб борувчи алоқаларга қаратамиз. Бунда биз бу икки соҳадаги ҳозирча унчалик диққатга сазовор бўлмаган, бироқ келажакда олдинги ўринларга чиқиб олиши мумкин бўлган қатор ҳал этилмаган муаммолар хусусида гаплашамиз. Суҳбатни физиканинг қатор фундаментал қоидаларидан бошлайлик.

Маълумки, квант назарияси ва нисбийлик назарияси орасида чамбарчас боғланиш мавжуд, бироқ бу ерда қатор қизиқ масалалар бор. Жумладан, квант назарияси доирасида классик деб қаралувчи майдон - вақт фазоси ёки фазо - вақт масаласи.

Квант назарияси, маълумки, релятивистик назария ҳисобланади. Де Бройл ва Шредингерларнинг асос бўлиб қолган ишларида v тезликда ҳаракатланувчи заррага тегишли тўлқинлар v2/с фазовий тезлик билан характерланиши кўрсатилган. Бу ерда с - ёруғлик тезлиги. Бу хулоса махсус нисбийлик назариясига асосланган. Бу ерда классик механикадан фойдаланилса, натижа нотўғри бўлади.

Махсус нисбийлик назарияси x ва t фазо вақт координаталари билан иш олиб боради, шунинг учун у, одатда, классик, яъни квант бўлмаган назария ҳисобланади. Бироқ бу нуқтаи назар математика асосида қаралганидагина тўғри бўлади.

Назарияни тажриба билан таққослаганда, фазо-вақт оралиқларига оид ^x ва ^t катталиклар орқали нимани тушунишни кўрсатиш лозим. Эйнштейн ^x орқали геометрияда қабул қилинган ҳақиқий эталон ёрдамида ўлчанган узунликни назарда тутган эди. Худди шунингдек ^t оралиқ деганда у лаборатория соати билан ўлчанган вақтни назарда тутди. Ўрганилаётган объект ўлчашда қўлланиладиган эталон каби динамик системадан иборат.

Узунлик эталони-ички тебранишда бўлиб, квант кучлари таъсирида яхлит боғланган кристаллар кетма-кетлигидир. Соат ҳақида ҳам шундай дейиш мумкин. Шундай экан биз атом ичида жараёнларни лаборатория андозалари ёрдамида ўрганмоқчи бўламиз. Бу андозалар эса, ўз навбатида, ўрганилиши лозим бўлган ўша объектларнинг ўзидан ташкил топган.

Биз амалда узунлик эталонларини ҳеч қачон атом ўлчамлари даражасигача камайтирмаймиз.

Чунки, акс ҳолда уларни классик физика қонунлари билан ифодалаб бўлмайди. Ҳақиқатда эса, жумладан, ёруғликнинг тўлқин узунлигини микроскопик асбоб ёрдамида ўлчашимизга тўғри келади.

Микродунё ва космофизика

Шу сабабдан ҳар доим изоҳ бериш масалаларида қийинчиликлар юзага келади. Тажриба натижаларини изоҳлар эканмиз, махсус нисбийлик назарияси ва квант механикасига асосланган ўлчаш асбобига дуч келамиз. Физик ҳар доим физикавий қонунларнинг қўлланиш соҳасини кенгайтиришга ёки уларнинг қўлланиш чегарасини топишга интилади. Унинг фалсафаси: "Элементар зарралар орасидаги ўзаро таъсирга оид тажриба маълумотларини изоҳлаш учун мен квант механикасидан ҳам, нисбийлик назариясидан ҳам фойдаланаман ва бу ҳолда қарама-қаршилик бўлиш-бўлмаслигини кўриб чиқаман" - дейишдан иборат.

Ҳозирги кунда шундай қарама-қаршиликларни излаш йўлларидан бири квант электродинамикаси бузилишини тажрибада текширишдан иборат. Буни, жумладан, электронларнинг тўқнашувларини ўрганиб ва сочилган электронлар тавсифларини назария маълумотлари билан солиштириб бажариш мумкин. 1968 йилгача бу соҳада назария ва тажриба ўртасида тўғридан-тўғри қарама-қаршилик кузатилган эмас.

Агар квант электродинамикасининг бузилиши, ҳар ҳолда, кузатилса, одатдаги фазо-вақт тушунчасидан фойдаланиш мумкинми, деган савол туғилади. Шу масалани кўриб чиқайлик. Ҳозирги замон назариясининг барбод бўлиши ҳодисаларни фазо-вақт орқали ифодалашнинг ўзгаришига эмас, балки тўғридан-тўғри қандайдир янгича қоидаларни киритилишга олиб келиши мумкин. Бунда эгрилик киритилиши, янада умумийроқ геометрия олиниши мумкин.

Нейтрон физикасининг ютуқлари жуда кичик кесимларни ўлчашдаги ҳаракатларни оқлади. Гравитация тўлқинларини излашга оид ишлар хусусида ҳам шундай дейиш мумкин.

Кейинги йилларда элементар зарраларнинг таркибини ташкил этувчи энг содда объектларни қидириш ишлари кучайиб кетди. Кварклар ва Дирак монополларини топишга уринишлар, шунингдек w - зарралар деб аталувчи объектларга қизиқишлар шулар жумласидандир. Математик схема сифатида кваркларга оид ғоя ҳақиқатан ҳам жуда ажойиб ва қизиқдир. Кварклар баъзида материянинг жуда майда зарралари каби гавдаланади. Бироқ бундай ғоя мантиқий қийинчиликларга дуч келади. Агар уни қабул қилсак, у ҳолда кваркларнинг ўзлари нималардан иборат, деган савол туғилади. Натижада бир масаланинг ечилиши билан янги худди шундай масала яна пайдо бўлади.

Маълумки, атом ва ядро физикасининг ютуқлари ва усуллари астрофизик ва космологияда жуда қўл келади. Бундан ташқари космик нурлар физикаси, радио ва рентгеноастрономиянинг ютуқлари юқори энергиялар физикаси кўпинча сирли астрофизик ҳодисаларни тушунишда асосий восита эканини яна бир бор намойиш этди. Элементар зарралар физикаси ва космология янада чамбарчас боғланиб кетган.

Материя ва фазо яхлит бир бутун нарса бўлиб, материя ҳаракати фазо-вақт эгрилигини белгилайди. Буни, одатда, Мах принципи деб атайдилар. Дарҳақиқат, Эйнштейннинг гравитация тенгламаларига кўра эгриликни характерловчи катталиклардан тузилган тензор энергия - импульс тензорига тенглаштирилади. Агар энергия - импульс тензори мустақил манба деб кўрилса, Мах принципи амал қилсада, тасвир тўла бўлмайди. Агар бу тензор электромагнит манбаларидан келиб чиқса, у ҳолда ундаги майдон эгри фазодаги Максвелл тенгламалари орқали ифодаланади. Шундай қилиб, эгрилик ва энергия - импульс тензори боғланган тенгламаларнинг қўшма системаси билан белгиланади. Эйнштейн шу йўл билан яратган ўзининг гравитация ва электромагнетизм назариясидан кейинчалик воз кечди. Бироқ ҳозирги вақтда ҳам бу назария бошқа олимлар томонидан тадқиқ қилинмоқда.

Хусусий бир ҳолни кўриб ўтайлик. Изоляцияланган электронга биз дастлабки параметр сифатида электр заряд берамизми ёки уни янада майда фазо-вақт зарралари мажмуаси деб қараймизми? Бошқача қилиб айтганда, материя ва фазо-вақтнинг ҳақиқий ягона назариясига ёки дуалистик назарияга эга бўлишни истаймизми? Бу ҳақда илмий адабиётлар жуда кўп бўлиб, уларда Мах принципи бир овоздан эътироф этилган.

Узоқ галактикаларни ўрганишдан келиб чиқадиган энг муҳим хулоса физикавий қонунларнинг улкан фазо-вақт оралиғида умумий консистентлигининг тасдиқланишидир. Уларнинг ичида қизил силжишнинг тасдиқланиши ҳал қилувчи ҳисобланади. У туфайли биз юлдуз нурланишларида атомларнинг Ерда кузатаётган спектрларини, яъни хусусиятларини кузатамиз. Демак, бу ҳол кузатилиши мумкин бўлган бутун соҳада электронларнинг айнанлиги, атом ядроларининг айнанлигини исботлайди. Зарралар хоссаларининг бу универсаллиги фазо-вақтнинг универсаллигидан келиб чиқадими? Ёки бу икки далил бир нарсанинг турлича ифодаланишими? Бу саволнинг ечимини фарзандларимиз ва набираларимиз топадилар.

Бизни ўраб турган материяни ташкил этган зарралар ўта даражада турғундирлар. Замонавий ҳисобларга кўра, Коинот 1010 йилдан ортиқ вақт мобайнида мавжуддир. Ваҳоланки, электронлар ва протонларнинг мумкин бўлган емирилиш вақтларини ўрганишга оид тажрибаларнинг кўрсатишича, электроннинг ярим емирилиш вақти 2.1021 йилдан, нуклонники эса, 1027 йилдан ортиқдир. Шундай қилиб, биз ишончлилик коэффициенти фантастик даражада катта - 1011 бўлган ўта турғун қурилмага эгамиз.

Кўпинча кишиларни юлдузлар ва галактикалар ораларидаги улкан масофалар ҳайратга солади. Шундай сийракликда катта массали материянинг яқинлашиб тўпланиши оқибатида кутилмаган жараёнлар юзага келади. Жумладан, машҳур М 82 Галактиканинг кўринадиган дискига деярли тик йўналишда унинг материясидан отилиб чиққан улкан масса ҳаракатланмоқда. У асосан водороддан иборат бўлиб, Галактиканинг марказида юз берган гигант портлаш натижасида пайдо бўлган. Отилиб чиққан масса тахминан 1000 км/ сек. тезликда ҳаракатланади. Тахминга кўра портлаш шу Галактиканинг зич ядросида тахминан миллионта юлдузнинг тўқнашишлари оқибатидир.

Умуман олганда, объект қанчалик узоқда бўлса, биз у ҳақда шунчалик кам била оламиз. Чунки ёруғлик сигналлари сусаяди, спектрлар инфрақизил соҳага силжийди.

Узоқ вақт давомида файласуфларнинг ҳисоблашларича, физиклар доимо ҳал этиладиган муаммолар устида ишлайдилар. Шунинг учун метафизика ҳали тушуниб етилмаган нарсадир.

Энди ўқувчи олдига шундай ҳолатни қўямизки, унда экспериментал фан чегаравий вазиятга келади ва унда ўрганилиши лозим бўлган объектлар ҳақида бизни қизиқтирган саволларга жавоб беришга етарлича маълумот олиш мумкин бўлмай қолади.

Биз ҳозирги замон имкониятлари чеккаларидаги ёки, ҳатто, унинг ташқарисида бўлган интилишимиз йўналишларини кўриб чиқдик. Энди ҳикояни қуйидаги сўзлар билан тугаллсак: бизнинг тасаввуримиз ва сезгимизни ўзида сақлаган Олам ягона бўлиб унинг ҳеч қандай бўлагини қандай бўлмасин бошқаларидан тўла узиб олиш (изоляция) мумкин эмас.

Раҳим БЕКЖОНОВ,
академик.

Туҳфа

ДАРЁ

Бошин уриб йиғлар қирғоққа,
Бу кенгликда топмади зиё.
Жони оқиб борар
титроқда,
Мавжларида умидлар гўё
Ҳар кун,
Ҳар тун,
бир хилда оқмоқ,
Тўғри йўл ҳам тегди жонига.
Қаерданам ёзилган экан,
Дарё бўлмоқ пешонасига.
Баъзан чиқиб кетгиси келар,
Бошин уриб ишқсиз
қирғоққа.
Соғингиси келар кимнидир,
Соғингиси келар титроқда.
Ҳайқирмайди...
сокин оқар у,
Бахтли кўринади ёнидан.
Оғриқлари ирмоқларидан
Ўтиб келаверар жонига.

ТУҒИЛМАГАН ШЕЪР

Нега кўйлакларинг қолди битмайин,
Ҳали бу дунёга келмаган одам.
Нега чап кўксимда
оғриётир жон,
Келмасдан дунёни титратган
Одам.
Нечун кийилмаган кўйлакларинг доғ,
Нечун тун супурар йўлакларингни.
Сенинг келмасингни
биламан, аммо

Мен ҳануз тикяпман
кўйлакларингни.
Мен сени топмасдан
кетаётирман,
Қуёшдан ишқ сўраб
беруҳ дилларга.
Исмингни ўргатиб ўтаётирман
Исмсиз туғилган атиргулларга.

***

Тупроққа қайтаман
Бир куни.
Бир кун уйингизга қайтгандай.
Энг сўнгги сўзимни айтаман,
Марҳума сўнг сўзни айтгандай.
Осмон сув томизар...
кўнглимда,
Сув бўлиб оқади бир туйғу.
Турмоқчи бўлдиму, кўксимда
Вужудга айланди
кўз, ёҳу !..
"Хайр"га қўл чўздим.
Сиз йўқсиз,
Сиз йўқсиз... яхши бор,
Бор ёмон.
Наҳотки, Сиз ҳамон тупроқсиз,
Қўл чўзиб турибман сиз томон...

Хосият РУСТАМОВА

"ГИННЕСНИНГ МЎЪЖИЗАЛАР КИТОБИДАН"

Энг йирик сут эмизувчи жонивор кўк кит ҳисобланади. 1909 йилда энг катта кит руйхатга олинган. АҚШнинг Джордания штатида қирғоққа чиқариб ташланган урғочи китнинг узунлиги 33 метр, 58 см бўлган.

***

Қуруқликда яшовчи энг катта ҳайвон Африка филидир. Эркак филнинг ўртача баландлиги 3 м, 20 см, оғирлиги эса 5,7 тонна бўлади. 1974 йил 7 ноябрь куни жанубий Африканинг Мукуссо деган жойи яқинида отиб ўлдирилган филнинг бўйи 4 м, 67 см бўлган. Олдинги оёғининг айланаси 1,8 м, оғирлиги 12 тонна 240 кг чиққан.

***

24 ой чўзиладиган ҳомиладорлик. Осиё фили ҳомиласини 609 кундан 760 кунгача кўтариб юради. Демак унинг ҳомиладорлиги 2 йилгача бориши мумкин.

***

Энг йирик қуш. Юқори Сенегалнинг Атлас тоғлари (яқинида) жанубида, Судан, Марказий Эфиопия ва Нигерияда учрайдиган туяқушлар дунёдаги энг йирик қуш ҳисобланади. Баъзи эркак туяқушларнинг бўйи 2 м, 74 см.га, оғирлиги эса 156,5 кг.га боради.

***

Энг узоқ масофага учиш. Маълумотларга қараганда, қутбда яшайдиган крачка (ўрдаксимон қуш) энг узоқ масофага -- 22 минг 530 км.га учган. У тухум босиб ётган пайтида 1955 йили 16 май куни халқаланган. Қуш Атлантика океани бўйлаб жанубга қараб учган. Африка қитъасини айланиб ўтган. Ҳинд океани устидан учган. Лекин афсуски, орқасига қайтиб келгани улгурмаган. Шунингдек, Гренландиядан Австралияга учиб борган қушлар ҳақида ҳам маълумот бор.

***

Жанубий Америка ва Тринидад мамлакатида тропик ўрмонларда яшовчи анаконда дунёда энг оғир илон ҳисобланади. 1960 йил Бразилияда ўлдирилган илонни ўлчаб кўришганда, узунлиги 8 метр 45 см, йўғонлиги 1 метр 10 см, вазни эса 227 кило чиққан.

***

Даҳшатли заҳарга эга бўлган қурбақа Жанубий Америкадаги Колумбиянинг ғарбий минтақаларида кўп учрайди. У терисидаги безлардан батрахатоксин деган қаттол заҳар чиқаради. Қурбақа заҳри нақадар хатарли эканлиги 1973 йилда аниқланган. Бу қаттол қурбақани ушлаш учун қалин қўлқоп кийиш шарт. Акс ҳолда, унинг биттасидан чиққан заҳар 1500 кишини тил тортмай ўлдириши мумкин.

***

Дунёдаги энг оғир заҳарли балиқ Ҳинд ва Тинч океанларининг тропик сувларида учрайдиган "сўгалли" балиқлар ҳисобланади. Уларнинг махсус заҳарли безлари бўлади. Заҳри одамни ҳам ҳалок қилади.

***

Энг ашаддий балиқ. Тиши пискадан ҳам ўткир бўлган энг "жангари" балиқлар "пиран" чучук сувларида яшайди. Улар Жанубий Африканинг катта дарёларида учрайди. Сувга нимаики тушса ёки кескин ҳаракат қилса, балиқлар дарҳол "ҳужумга ўтади". 1981 йил 19 сентябрь куни Бразилиянинг Обидос порти яқинида йўловчи кемаси тўнкарилиб кетган. Пиран балиқлари 300 кишини бир зумда еб қўйган. Кемадаги 178 киши бир амаллаб қутулиб қолган.

СИЗ БУНГА ҚОДИРСИЗ

●Турли маросимларда таомлардан тўйиб истеъмол қилмайман, акс ҳолда парҳезга ўтишимга тўғри келади.

●Нонушта ва тушлик оралиғида у-бу еб олиш одатимдан воз кечаман. Агар қорним оч қолса, унда бир стакан сув ичаман.

●Парҳезда эканлигимни ҳеч кимга айтмайман. Айниқса, бу масалани меҳмонда бўлганимда асло муҳокама этмайман.

●Агар мени ресторанга таклиф этишса, парҳезни бузмаслик учун қандай егулик танаввул қилишимни аввалдан ўйлаб қўяман.

●Ҳозиргидан тўрт баравар камроқ овқат ейишга ҳаракат қиламан.

●Телевизор қаршисида ўтириб, овқат истеъмол қилинишига йўл қўймайман.

●Таомни яхшилаб чайнашни одатга айлантираман. Шундай чайнашим керакки, таомнинг ўзи томоғимдан силлиқ ўтиши даркор.

Ислом УСМОНОВ

Қилмиш-қидирмиш

ГИЁҲФУРУШ ҚЎЛГА ТУШДИ

Бокулик Х.Дадашев осонликча текин пул топишга хомтама бўлди. У гиёҳвандлик моддаларини олиб сотишга ружу қўйди. Кўп миқдордаги марихуанна моддасини яширинча чегаралардан олиб ўтиб Андижондаги қариндошлариникига жойлаштирди-да, унинг бир қисмини Қирғизистон Республикасининг марказий бозорида Носиров деган кимсага юз минг Россия рублига сотди. Қараса ишлар зўр! Қўлига мўмайгина "соққа" тушди. У олиб келган "ажал уруғи"дан яна бир қисмини пуллаш ниятида Андижон-Тошкент поездига ўтирди. Аммо хушёр милиция ходимлари кирдикорларидан хабар топиб, унинг 358 грамм гиёҳвандлик моддасини мусодара этишди.

Тергов чоғида унинг Андижондаги қариндошлариникига яна бир қанча гиёҳвандлик моддасини яшириб қўйганлиги аниқланди. Ўша заҳотиёқ қидирув милиция ходимлари Дадашевнинг қариндошлари уйида тинтув ўтказиб, у ердан чиққан гиёҳвандлик моддасини ашёвий далил сифатида мусодара этишди.

Тошкент шаҳар суди судьяси В.Шарипов жиноятчи Х.Дадашевни қилмишига яраша ўн икки йилга озодликдан маҳрум этиш ҳақида ҳукм чиқарди. Қилмиш-қидирмиш деб шунга айтадилар-да!

Ҳасан МИРЗААҲМЕДОВ,
жамоатчи мухбир

Ҳанжонли ва ўзига хос дамлар. Суратларда қувасойлик масқарабозлар ва дорбозларнинг санъат маҳоратларидан лавҳалар.

Муассис:
ЎЗБЕКИСТОН ЁШЛАРИНИНГ «КАМОЛОТ» ЖАМҒАРМАСИ
Ҳомий:
ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ «МАТБУОТ ТАРҚАТИШ УЮШМАСИ» АССОЦИАЦИЯСИ

Бош муҳаррир
Абдуқодир НИЁЗОВ
Навбатчи муҳаррир: Суннат АЗЛАРОВ

ТАҲРИРИЯТ:
Қабулхона — 136-56-58, 133-95-97; хатлар бўлими — 136-54-64; тижорат бўлими — 133-79-69; ижодкор ёшлар бўлими — 136-54-64; спорт, ҳарбий ватанпарварлик бўлими — 136-58-93, котибият — 136-58-48.

МАНЗИЛИМИЗ:
700083 Тошкент Матбуотчилар кўчаси, 32—уй
Нашр кўрсаткичи 64607

Муаллифлар фикри таҳририят нуқтаи назаридан фарқланиши мумкин.

Дизайн устаси: С.ФАЙЗУЛЛАЕВ

Рўйхатдан ўтиш тартиби № 00012
«Шарқ» нашриёт-матбаа концерни босмахонаси

Буюртма Г. — 0513.
Корхона манзили: «Буюк Турон» кўчаси, 41

Ҳажми — 2 табоқ Тираж: 11.024
Газета IBM компьютерида терилди ва саҳифаланди.

Офсет усулида босилган. Қоғоз бичими А-2
Босишга топшириш вақти — 22.40

1 2 3 4 5 6